

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI 49 - 16 MART 1976 - 5 TL.

CH.P' DE GELİŞME SERMAYEYE GÜVENCE...

TÜSTAV

**bölgesel dengesizlik
kapitalizmin ürünüdür**

POLİS OYUNLARINA DİKKAT!

HESAP SORULACAK

Kadir Erbaş TUM-DER Ankara Şubesi sekreteri. Geçtiğimiz hafta 4.3.1976 ve 5.3.1976 günleri Derneğe uğramadığı görüldü. Çalıştığı daireye telefon edildi. İşyerinde de olmadığı öğrenildi. Bunun üzerine TUM-DER Başkanı Erhan Tezgör, dernek avukatını da yanına alarak, Kadir Erbaş'ı kaldığı evden aramaya karar verdi. Yalnız ortamın kritik olduğunu, eve gidilince neyle karşılaşabileceğini (örneğin Kadir Erbaş evde ölü olarak bulunabilirdi) bilemediğinden Dikmen Karakoluna telefon eder, durumu anlatır ve yanlarına bir polis verilmesini ister. Karakol bu isteği kabul eder. Bunun üzerine Y. Ayrancı Elçi Sok. 14/1 deki eve gidilir. Kapı çalınır ve kapıyı, ellerinde tabancalarla sivil polisler açar. Erhan Tezgör'ü, avukatı ve polisi içeri alırlar, sorguya çekerler. Erhan Tezgör, durumu sivil polislere anlatır. Sivil polisler, Kadir Erbaş'ın "özel bir durumdan dolayı" emniyette sorgusunun yapıldığını söylerler, karakol polisine de dönerek, "siz bu işe karakol olarak neden katılıyorsunuz, işi berbat ettiniz!" diye kızgın bir şekilde söylenirler. Böylece TUM-DER Genel Başkanı Erhan Tezgör kaybolan Şube Sekreterini ararken, fiili sıkıyönetim uygulamalardan birisini açığa çıkarmış olur.

OLAYIN ASLI: "GÜVENLİK KUVVETLERİ" GÖREV BAŞINDA!

Umit Buğdaycı ve Nezhik Kuleyin Hacettepe Üniversitesi öğrencileri. Aynı zamanda TİP üyeleri (Nezhik Kuleyin Ankara Merkez İlçe Yönetim Kurulu üyesi) Bu ders yılında öğrenime açılan BEYTEPE Kampusunda okumaktalar. Beytepe'de öğrencilerin tümü ilerici. Silahlı faşist grup, öğrencilerden tecrit edilmiş durumda. Fakat bu silahlı grup jandarmanın desteği ile hemen hergün okula gelmekte ve silahlı olay çıkartmaktadır. Bu faşist grubun ve jandarmanın tüm çabalarına rağmen Beytepe'deki öğrenciler yılmıyorlar, okullarını savunuyorlar ve eğitimini sürmesi için mücadele ediyorlar. İşte bu mücadelenin ön safalarında olanlardan, Umit Buğdaycı ve Nezhik Kuleyin. Faşist grubun güvenlik kuvvetlerinin kayıtsızlığından yararlanarak Türkiye'nin hemen hemen tüm okullarında tezgahladıkları oyun Beytepe'de de tezgahlanıyor. Silahla, baskıyla sindirmediği öğrencilerin önde gelenlerini asalsız suçlamalarla ihbar etmek. Tabii ihbarı alan güvenlik kuvvetleri son sürat ve tam teçhizat insan avına çıkıyorlar. İşte Y. Ayrancı Elçi Sok. 14/1 nolu evin basılışının nedeni budur.

"HÜCRE" PEŞİNDE!

3.3.1976 Çarşamba gece yarısı 02'de evi basan 8 güvenlik mensubu Kadir Erbaş'ı yatağında uyurken yakalıyorlar, duvarlarda asılı duran Behice Boran'ın resimlerini yırtıyorlar ve "anasını avradını.....karısı", "Bu kanyı içerden çıkardılar, başımıza bela oldu" gibi "güvenlikle" hiçbir ilgisi olmayan küfürlerle işe koyuluyorlar. Kadir Erbaş'ı alıp emniyete götürüyorlar. Kadir Erbaş emniyette 48 saatten fazla bekletiliyor ve bu esnada hiçbir sorgu yapılmıyor. Erhan Tezgör'ün Elçi Sokaktaki eve gelmesi üzerine ertesi sabah çok kısa bir sorgudan sonra serbest bırakılıyor. Polisler tam 3 gün Elçi Sokaktaki evde insan avına yatıyorlar. Bu sırada eve uğrayan iki kişiyi yakalıyorlar, emniyete götürüyorlar. Bunlardan birinin sorgusunda, "bu evde hücre kurulmuş, söyle bunlar nasıl çalışır, eve kimler gelir gider, hücrenin diğer elemanları kimler?" gibi sualer sorulur. Bu saçma suallerine cevap alamayınca bu sefer dayak faslı başlar.

Polislerin eve girdiğinin ikinci günü, gece 9 sıralarında Umit Buğdaycı'nın babası gelir. Polisler geleni içeri alırlar ve kendilerini Umit'in arkadaşları olarak tanırlar, ağzından laf almak için sual sorarlar ama birşey öğrenemezler. Bunun üzerine kendilerinin polis olduğunu, oğlunu aradıklarını, hakkında ihbar olduğunu ve oğlunu yakalamaları için kendilerine yardımcı olmasını söylerler. Buğdaycı'nın babasını emniyete götürdükten sonra serbest bırakırlar.

Umit ile Nezhik'in eve gelmesi ve evde polislerin "üs" kurup beklemesinin açığa çıkması üzerine cumartesi öğleden sonra evi terkeden güvenlik mensupları evden beraberlerinde, kitaplıkta bulunan kitapların tamamını, ne kadar resim varsa hepsini, özel mektupları, YÜRÜYÜŞ dergilerinin tamamını, ders notlarını, boş iki adet ajanda defterini götürürler.

HESAP SORULACAK!

Umit Buğdaycı ile Nezhik Kuleyin şu anda Merkez Cezaevindedir. Aradıklarını öğrenince, yanlarına avukatlarını da alarak Devlet Güvenlik Mahkemesine giderler, yapılan sorgularından sonra tevkif edilirler. 141/1, 312 ve 6136 yasalardan yargılanacaklar. İçerde ne kadar yatacakları belli değil. Belli olan şu: Bu oyun da bozulacak, bir. Yasa dışı uygulamalardan dolayı hesap sorulacak, iki.

İZMİR'DE BEYLİK POLİS TAKTİKLERİ

POLİSİN BEYLİK TAKTİKLERİNDEN BİRİ GEÇTİĞİMİZ HAFTA İZMİR'DE CEREYAN EDEN OLAYLAR SIRASINDA UYGULANDI. "POLİSE SİLAH ÇEKİLDİ" YALANINI YUTTURUP KAMUOYUNU ETKİLEYEBİLMEK İÇİN, POLİSLER, İZMİR OLAYLARI SIRASINDA YAKALADIKLARI KİŞİLERİN CEPLERİNE TABANCA KOYDULAR. OLAYI GÖREN TANIKLARIN ORTAYA ÇIKMALARI ÜZERİNE POLİSİN BU OYUNU BOZULDU.

Izmir'de bir süre önce vurulan Hüseyin Güzel adlı işçinin cenazesinin kaldırılması sırasında olaylar çıktı. Polis, ailesinin rızası ile cenazeyi almak isteyen binlerce işçi ve öğrenciyi cop ve silahla saldırdı.

8 Mart günü meydana gelen olaylar sırasında, rasgele sağa sola saldıran polisler Konak meydanını kelimenin tam anlamıyla savaş meydanına çevirdi. Yüz kadar işçi ve öğrenciyi copleyarak Emniyet binasına götürülen polis bu arada cenazeyi de şehir dışına çıkardı ve Hüseyin Güzel ailesinin yasal isteğini engellemiş oldu.

çalışan halkın üzerine rasgele ateş etmeye başlamıştı. Bunun sonucunda Hüseyin Güzel, Vildan Yakar ve Önder Kodan yaralanmış, Serdar Turan ise kaçmayı başarmıştı.

İşçi Hüseyin Güzel bir hafta komada kaldıktan sonra 7 Mart gecesi öldü. 8 Mart günü çıkan olaylar bunun üzerine patlak verdi.

"SİLAHLI İŞÇİ" YARATILYOR

Bu arada, olaylar arasında cenazeyi kaldırmaya gelen işçilerin, öğrencilerin ve durumu protesto eden halkın üzerine ateş açan polis, bu davranışına bir gerekçe bulabilmek ve "polise silah çekildi" yalanını yutturabilmek için beylik oyunlardan birine başvurdu. Olaylar arasında yakalanan bir gencin cebine polis tarafından silah kondu.

Ancak, bir raslantı sonucu, bu olay orada bulunan 19 Mayıs İlkokulu öğretmeni İsa Özcan ve Yunus Emre İlkokulu öğretmeni Hasan Tural gördüler. Öğretmenler, kamu tanığı olarak Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı'na giderek durumu bildirdiler.

Ayrıca, Abdullah Karşılayan adlı işçinin cebine tabanca koyan sivil de saptayan tanıklar, polisin oyununu böylece ortaya çıkarmışlardır.

HÜSEYİN GÜZEL'İ BİR FAŞİST KOMANDO ÖLDÜRMÜŞTÜ

İşçi Hüseyin Güzel'i, 29 Şubat tarihinde İkiçeşmelik durağında Serdar Turan adlı bir öğrenci vurmuştu. Turan, Ege Üniversitesi Mimarlık - Mühendislik Okulu öğrencisi olup Ülkü Ocakları'na kayıtlı idi.

Serdar Turan Buca Yüksek Öğretim Derneği Başkanı olan İbrahim Dölen'i vurmak amacı ile okuldan çıktıktan sonra kendisini izlemeye başlamış ve İkiçeşmelik durağında üzerine ateş açmıştı. Hedefine isabet kaydedemeyen Turan, bu kez de silah elinden almaya

YURDUYUŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi:
Nihat SARGIN
Yazı İşleri Müdürü:
Metin ÇULHAOĞLU
Teknik Sekreter:
Uğur OKMAN

Genel Yayın Yönetmeni:
Osman SAKALSIZ
Yazı Kurulu:
Umur OŞKUN
Metin ÇULHAOĞLU
Mehmet AKÖZER
Varlık ÖZMENEK
Ercan EYOBOĞLU

Izmit : Yusuf ALTINTAŞ
İstanbul : Hacı KANTARCI
İzmir : Aydan GEDİKALİ
Eskişehir : Vedat BARANOĞLU
Bursa : Cengiz KOÇ
Adana : Ceyhan CAN
Diyarbakır : Ruhi KOÇ
Avrupa : Rağit KAYA
19 Rue Emile Dubois 75014
PARİS

YONETİM:

Konur Sokak 15/8 Kızıday
Ankara Tel: 17 45 81
İSTANBUL BÜROSU:
Fıyıcı Cad. 21/1 Çemberlitaş
İstanbul Tel: 26 55 67

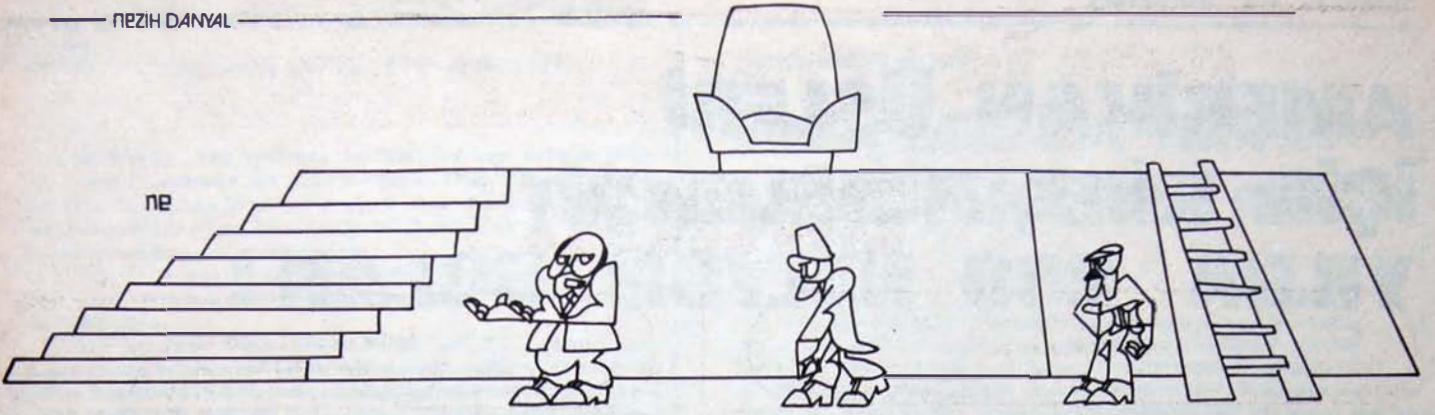
ABONE KOŞULLARI

Yıllık : 200 TL.
6 Aylık : 100 TL.

İLAN KOŞULLARI:

Arka Kapak (renkli) : 7500 TL.
Arka Kapak (siyah beyaz) : 6000 TL.
İç sayfalarda sütun santimi: 20 TL.
Yayın ilanları : % 50 indirimli

Ege Dağıtım : Orman ÖZŞİŞMAN
Baskı: Daily News Web-Ofset Tesisleri

CHP'DE GELİŞME: SERMAYEYE GÜVENCE

YALÇIN KUÇUK

Halk Partisi'ndeki gelişmeleri değerlendirmenin başlangıç noktası Ecevit'in tutumu. Başlangıçta söylenebilecek olan şu: Ecevit, tartışmanın su yüzüne çıkmasını ve merkez yönetiminden ayrılmalarla sonuçlanmasını istedi. Bu değerlendirilen kanıtları şöyle: Uğur Alacakaptan, adaylığını keskin keskin koymadan önce, Ecevit'le görüştü, Parti içindeki tartışmaları artırmak istemediğini, bu yüzden istenirse adaylığını geri alabileceğini bildirdi. Merkez yönetiminde uzun süredir devam eden tartışmaları izleyen Ecevit, Alacakaptan'ın seçilmemesi halinde, Deniz Baykal'ın ayrılacağına değerlendirecek durumda. Buna karşın, Alacakaptan'ın adaylığını önlemiyor. Sonucu, hazırlıyor.

Kanıtların birisi, bu. Diğeri, bunun devamı. Parti Meclisi'ndeki seçime Uğur Alacakaptan, merkez yönetiminin adayı olarak geliyor. Seçimin yapılacağı zamana kadar Alacakaptan, aynı zamanda Orhan Eyüboğlu'nun da adayı. Diğer aday, tam seçim sırasında ortaya çıkıyor. Şimdi hatırlanmalı: Ecevit, politikada "dürüst kişiliği" ile ünlü. Bu yüzden Eyüboğlu'nun, Ecevit'in tepkisini ölçmeden, son anda anlaşılmış adaydan başka bir aday çıkarmak gibi Ecevit'in kişiliğine "ters düşen" bir oyuna girişebileceğini düşünmek çok zor. Bu tepkinin önceden ölçülmüş olduğuna inanmak gerekiyor.

Ayrılma sonrası birleştirme çabaları ve üzüntü göstergeleri! Bunların yeni ve anlamı ne? Ecevit'in çabalarının anlamı, bağları koparmamak. Ayrılan grup ve bu grubun verebileceği minden ayrılmaları sağlanmış bir grupla bağları koparmamanın yararlı olacağı düşünülüyor. İlerdeki gelişmeler için. Şimdilik bu gelişmeler üzerinde durmak gerekli değil. Zamanı gelince ve önem kazanınca ele alınabilir. Eski ve yeni Genel Sekreter Orhan Eyüboğlu'nun, ayrılanlarla ilgili olarak, "şükran" ve "minnettarlık" belirten sözlerine gelince. Bu sözler için "Bizans alışkanlığı" deyiminden başka bir ifade bulmak mümkün değil. Öğrenci derneklerinde bile görülmeyen bir takım oyunlardan sonra kaybedenlere şükran ve minnet sunmak, aynı zamanda, geniş halk yığınlarını aptal yerine koyma anlamına gelir. Halk Partisi'nin eski ve yeni Genel Sekreteri'nin, kütlelere karşı daha saygılı olmasını beklemek gerekli.

Halk Partisi'ndeki son gelişmenin, kişileri de aşan işlevi, sermayeye güvence vermek. Bunun için kazananlarla kaybedenlerin sınıflar karşısındaki durumlarına bakmak gerekecek. Bir yanda, genellikle kullanılan yakıştırılmalarla, Ali Topuz grubu veya Karadeniz Cuntası; diğer tarafta Deniz Baykal grubu veya Mülkiye Cuntası. Gruplaştırma, toplum bilimlerinin vazgeçilmez gereği olan, soyutlama ile birlikte. Bu yüzden Karadeniz Cuntasındaki bazı kişilerin Mülkiye Cuntasında olması veya bunun tersi mümkün. Ancak bu tür kişisel geçişler pek önemli sayılmaz. Belli soyutlama ve genellemenin sınırları içinde iki grubun varlığı önemli. Şimdi bu gruplardan birisi yönetimden ayrılmış durumda. Tekrar göreve gelirler mi? Bunu ilerdeki gelişmeler gösterecek. Hesapta bu da olabilir. Şimdilik görülen, Mülkiye Cuntasının görevden ayrılması. Cephe Hükümeti'nin sallandığı ve zorlandığı bir zamanda, Halk Partisi'nin yeni bir hükümet denemesinin gündemde olduğu bir zamanda, sermaye yeni bir güvence almış oluyor.

Karadeniz Cuntasının, sınıflar karşısındaki durumu oldukça açık. Fazla söz gerektirmiyor. Ali Topuz grubu, sermayeye yakın. Yer yer sermaye ile organik bağlara sahip. Deniz Baykal grubunun durumu ise aynı ölçüde açık olmaktan uzak. Bu grubun tutumunu ve durumunu, sermaye ve işçi sınıfından uzak kalmaya çalışmak belirliyor. İşçi sınıfı ve sermayeyi ürkütmemeye

çalışmak, Baykal'ın liderliğini yaptığı grubun şimdiye kadar sürdürdüğü çizginin en belirgin özelliği. Ataletlerinin ve yönetimde başarılı olamamalarının temel nedeni de burada. Uzak durmaya çalışmak, hareketsizliğin de kaynağı. Sınıf mücadelesinin bu denli keskinleştiği Türkiye'de sınıflardan uzaklık ancak hareketsizlikle mümkün. Bu imkan da çok kısa süreli. Süre, sonuna gelindi.

Baykal Grubu, sermayenin daha yakın ilişki kurma istek ve girişimlerini cevapsız bıraktı. Bu, bir. İkincisi, yakın ilişkiyi kabul etmemenin yanında, sermayenin eğilimlerini uzaktan gözlemeye önem verdi. Aynı şekilde işçi sınıfının eğilimlerini de. Baykal Grubu, yine bir eğilim olarak, "sol ne der" endişesinden etkilendi. Hareketlerinde mümkün olduğu ölçüde, sol kamuoyuna ters düşmemeye dikkat etti. Topuz Grubu, böyle endişelerin dışında. Bu yüzden sermaye Baykal Grubuna kuşku ile baktı. Şimdi güvenceyi almış durumda.

İki grubun bu farklı niteliği, hem hükümetten ayrılışa, hem de Cephe Hükümeti'ni devirip yeni bir hükümet kurma girişimlerinde de belli ediyor. Baykal Grubu, CHP-MSP koalisyonundan kolaylıkla ayrılabilir. Sınıfsal konumu gereği, hükümetin nimetlerinden pay almak isteyenlerin baskısından fazla etkilenmiyorlar. Topuz Grubu için hükümetten ayrılmak zor oldu. Bugün hükümet etmenin nimetlerinden pay almak isteyen taraftarlarının baskısı altında. Bu nedenle ne olursa olsun tekrar hükümete girmek istiyor ve isteyecek. Baykal Grubu ise, sağlam bir çoğunlukla iktidarı sahip olunacak zamana kadar beklemeye hazır. İşçi sınıfı ve sermayeden uzak kalma çizgisi, Baykal Grubunu, güncel demokratik görevi unutacak bir rahatlığa götürüyor. Halk Partisi'nin Cephe Hükümeti'ni düşürmedeki "beceriksizliğinin" arkasında da bu sınıfsal konum ve tutum yatıyor.

Son gelişmeden sonra bu durum değişebilir mi? Sermayeye verilen yeni güvencenin yaratacağı sorunlar ayrı. Bunun dışında şu ilke var: İsteyerek yapmamakla yapmayarak istememek arasında pek fark yok. Topuz Grubunun, Cephe Hükümeti'nin düşürülmesi için gerekli kitle hareketliliğini sağlama şansı son derece zayıf. Bu yüzden Cephe'nin düşürülmesinde sosyalistlere düşen sorumlulukların daha da arttığı bir döneme giriliyor.

Baykal Grubunun tekrar göreve gelme şansı ne? Bu şansın da çok sınırlı olduğunu kabul etmek gerekiyor. Bugünkü Halk Partisi'nin yönetimindeki kişileri amaçlayan bir strateji, onların çabuklaştırmaktan başka bir sonuç vermez. Ancak atalet de aynı sona çıkar. Baykal Grubunun yönetimden uzaklaştırılmasında atalet önemli bir rol oynadı. 12 Ekim, Cephe koalisyonunun kitle tabanını kaybettiğini açıklıkla ortaya çıkardı. Buna karşın, Baykal Grubu, demokratik mücadelede menşevik öütlerin etkisiyle Cephe koalisyonunun kendiliğinden yıkılmasını beklemeye başladı. Şimdi de Topuz Grubunun kendiliğinden yıkılmasını bekleyebilir. Böyle bir yol, kendiliğinden politikadan şilinmeyi beklemekten farksız. Baykal Grubu için açık tek kapı görülüyor: Şimdiki yönetimin kişilerini bırakıp sola açılmak.

Son gelişmenin önemi ne? Halk Partisi'nin yapısında nitel bir değişikliği yol açmıyor. Belli bir doğrultuda yeni bir halka. Şu anda kimin kaybettiği ve kimin kazandığı kesinlik kazanmadı. Kesinlik kazanan yalnızca şu: Son gelişmeden Ecevit kayıplı çıktı. Meclis Grubuna ve parti yönetimine düzen veremeyen bir lider görünümüne doğru yol alıyor.

AMERİKAN ÜSLERİ İÇİN KİRA TAZELENDİ: YILDA 250 MİLYON DOLAR!

"Amerika bir memlekette demokratik idare olmuş, şoven idare olmuş, faşist idare olmuş, ona hiç bakmaz. Amerika, o memleketin kendisine ne ölçüde tabi olduğuna, kendi politikasına ne dereceye kadar satelit (uydu) haline gelebileceğine bakar..."

Sözlerin sahibi 1965-1971 yılları arasında Türkiye'de Dışişleri Bakanlığı yapan ve halen de MC Hükümetinin aynı görevi yürüten Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'di...

Çağlayangil, bunları Politika gazetesinin yöneticisi ve başyazarı İsmail Cem'e iki yıl önce özel bir mülakatta anlatmış ve Cem de banda kaydetmişti.. Cem, Çağlayangil'le bu görüşmesini, 12 Mart'ın beşinci yıldönümü olan geçtiğimiz haftanın Cuma günü açıklıyor, aynı günkü Tercüman gazetesinde de Çağlayangil'in "Böyle bir demec vermediği" yolunda yalanlaması yer alıyordu.

Ancak Çağlayangil, kendi üslup kırıklığıyla olayı yalanlamıyor, "gazetecilikten" ve ne alıyorsa "ahlak"tan söz ediyordu...

Cephe'nin Dışişleri Bakanına göre, İsmail Cem'in bunları yayınlaması ile "kapıdan lâf dinlemek veya ev gözetlemek" arasında fark yoktu!..

Sözü edilen mülakatta Cem'e "12 Mart'ta büyük ölçüde CIA vardır" diyen Çağlayangil'in unuttuğu bir şey vardı. Çağlayangil bu açıklamayı ilk kez İsmail Cem'e değil, 1971 başlarında AP hükümetindeki sandalye arkadaşı Turan Bilgin'e yapmıştı.

GÜNEŞ GAZETESİ VE MANŞETLER

O zamanların Devlet Bakanı Turan Bilgin, 1973 genel seçimlerinde kaybedince bir gazete çıkarmaya karar vermiş ve 1974 yıllarının başında yayınlamaya başladığı Güneş gazetesinde, Süleyman Demirel'in düşürülmesinde CIA parmağı olduğunu manşet manşet vermişti...

Turan Bilgin, devletin istihbarat işlerine bakan Devlet Bakanlığı görevinde edindiği izlenimlerle sandalye arkadaşı İhsan Sabri Çağlayangil'in gözlemlerini birleştirmiş ve Demirel'in de onayını alarak yazı dizisini yayınlamıştı.

AP kurmaylarına göre, Eisenhower bursu üzerinden ve Johnson ile kolkola çekirilmiş fotoğraflarla ilk önce AP Genel Başkanlığına sonra da Başbakanlığa turman Süleyman Demirel'i düze çıkarmak için 1974 başlarından daha uygun zaman olamazdı. Bülent Ecevit de hazır başbakan iken "Amerikancılık" gömleğinden sıyrılmak için bundan daha iyi bir zaman belki de bir daha bulunamazdı...

Güneş gazetesindeki dizi yazılarda Çağlayangil adından söz edilmişti. İsmail Cem şimdi açıklıyordu ve Bakanını sınırladığı olay da bu idi...

CIA - MİT - SAVAK vs...

Çağlayangil'in Cem'e yaptığı açıklamalar içerisinde malum bir çok şeyler

vardı ama doğrusu bunları o güne kadar 5,5 yıl Dışişleri Bakanlığı yapmış bir zattan dinlemek ilginç oluyordu:

"Türkiye, kendi istihbaratını kuvvetlendirmek için İsrail, Amerikan ve İran istihbaratı ile daimi ve organik münasebetler içindeydi..."

Bunlar, gizli gizli her sene kendi şefleriyle toplanıyorlar, istihbarat mübadelesi yapıyorlar, bu arada inandıkları başka istihbarat örgütlerinden de işçileri mütalâa alıyorlardı..."

Bunları Çağlayangil söylüyordu... Sözün kısıması "Amerika, kendi çıkarları paralelinde nasıl bir hükümet istiyorsa onu işbaşına getirebiliyordu. Türkiye Nihat Erim Hükümetine mi layık? Amerika o idare tarzını getirebiliyordu..."

Türkiye'nin uluslararası emperyalist sistemin ağı içinde olduğunu, işbirlikçi Türkiye kapitalizminin ülkeyi bağımlı kıldığını tüm demokrat, ilerici güçler ve sosyalistler yıllardır söylediler ve söylemeye devam ediyorlar.

Ne var ki, türlü rüşvet ve yolsuzluk örnekleriyle artık ayıbını gizleyecek gücü de bulamayan tekelci büyük sermayenin politik metemetlerinin kaç yapayım derken göz çıkartılmalan da ilginç...

AL ÜSLERİ VER PARAYI!..

12 Mart'ın beşinci yıldönümü olan geçtiğimiz haftanın Cuma günü Dışişleri Bakanlığında ilginç gelişmeler oluyordu.

Dışişleri ve Ankara'daki Amerikan Büyükelçiliği yetkilileri arasında bir sü-

reden beri süren görüşmeler sonuçlanıyor ve Türkiye'de bulunan Amerikan üsleri için yılda 250 milyon dolar kira ödenmesi konusunda karşılıklı mutabakata varılıyor...

Uzun bir süreden beri yapılan pazarlıklarda, ABD Büyükelçisi Macomber Türkiye'ye 5 yılda 1 milyar dolar ödenebileceğini savunmuş ancak Dışişleri yetkilileri 1 milyar doların 4 yıllık kira karşılığı olmasında direnmişti...

Sonuçta ABD Büyükelçisi Macomber ile Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Şükrü Elekdağ el sıkışmayı becermişlerdi. Üsler kiralananmıştı.

YURUYUŞ'un dizgiye hazırladığı saatlerde gelen haberlere göre, muhtemelen adına "ortak savunma riski" ya da "tazminat" denecek olan kiralama işlemi, Çağlayangil'in ABD gezisi arifesinde tamamlanmıştı.

MC hükümeti muhtemelen anlaşmayı bir uygulama anlaşması olarak yürürlüğe koyacak ve meclis denetiminden kaçınmayı deneyecektir.

Karar meclisin onayına sunulsa aksi bir sonuç mu çıkar? Elbette busorunun cevabı kağıt üstünde "hayır"dr. Ancak meclis denetiminde kamuoyu baskısının rol oynayabileceğini hesaba katmak gerekir... MC de herhalde bu hesabı yaptığı için doğrudan uygulama yoluna sapacaktır...

CHP'DEKİ OLAY

Geçtiğimiz haftanın gelişmeler grafiği böyle bir tepe noktası çizerek, haf-

DEMEK JOHN BENDA'YI TANIMIMYORSUNUZ !

John Benda'nın Atatürk Bulvarı üzerinde, Orduve karşılarındaki binanın 8. katındaki bürosu... Melen "tanımıyor"(!) .. Biz söyleselim: Kapışıkta "Pantürk" yazıyor: içinde İngiliz pasaportlu John Benda oturmuyor!..

"John Benda isimli birini tanıdığımı hatırlamıyorum. Helikopterler için de henüz konuşmam..."

Geçtiğimiz haftanın Pazartesi günü bu sözleri söyleyen Cephe Hükümetinin Milli Savunma Bakanı, iki gün sonra Millet Meclisi kürsüsünden, orduya mal satan firmaların Türkiye temsilcilerinden ve rüşvetlerden söz ederken bu konu hakkında sadece şunları söyledi:

"225 helikopter satın alınmıştır. Bunun Türkiye'deki mümessili Pantürk Ticarettir..."

Ve Ferit Melen konuyu tek bir cümleyle kapattığını sanıyordu... Tabii bu konuda söylediği tek bir cümle ile de yakayı ele veriyordu.

Çünkü, Melen'in sözünü ettiği Pantürk Şirketinin sahibi, tanımadığını iddia ettiği John Benda'dan başkası değildi...

Silahlı Kuvvetlere milyarlarca liraya malolan bir alım-satım işinde aracılık yapan şirketin sahibini kulunu oynatmadan tanımadığını söyleyen Milli Savunma Bakanı, iki gün sonra kolay, aklı sıra adres şaşırtmakla bulacağını sanmıştır. Verdiği adreste, tanımadığını iddia ettiği John Benda oturmaktadır...

Kaldı ki, özür kabahattan büyüktür. Lâfa gelince "Her bir karış toprağı şehit kanlarıyla sulanmış bu vatan" nutukları atılır, ama iş sarp sarınca Türkiye'ye milyarlarca liraya mal olmuş helikopter alım-satım işlerini kimlerin yürüttüğü bilinmezlik tengelir...

GENÇ'İN ÖNERGESİ

YURUYUŞ'un 1,5 ay önce ve ısrarla (bakınız: Sayı 43, sayı 45, sayı 47, sayı 48) üzerinde durduğu John Benda olayı, nihayet CHP İzmir Milletvekili Süleyman Genç tarafından parlamentoya getirildi.

Genç, geçtiğimiz haftanın başında, Milli Savunma Bakanı Ferit Melen tarafından cevaplandırılması isteğiyle Millet Meclisi Başkanlığına verdiği soru önergesinde, "Esrarengiz bir şekilde 20 yıldır Türkiye'de gezen İngiliz pasaportlu John Benda'nın Türkiye'deki eylem ve faaliyetlerinin açığa çıkarılmasını istedi..."

Süleyman Genç'in soru üstlerinden ENI'nin, Pirelli'nin Türkiye Temsilcisi olan John Benda'nın, silahlı kuvvetlere alınan "Agusta Bell" helikopterlerinin satış bağlantısındaki rolü soruluyor, Benda'nın eski DP zamanında Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu ile ilişkililerinden söz ediliyor ve 1961'lerde Milli Birlik Komitesi hükü-

YOROYOŞ'un önceki sayılarında Seydişehir'deki faşist teröre ve girişilen cinayet teşebbüslerine sürekli olarak değinildi. YOROYOŞ okurları, TİP Seydişehir İlçe Başkanı Osman Aslanbay'ın defalarca saldırıya uğradığını, evinin bombalandığını bilirler. Bütün bunlar, MC icazetli ve destekli faşist uygulamaların yerel düzeydeki uç örnekleri idi.

YOROYOŞ'un baskıya hazırlandığı sıralarda gelen başka bir haber, kana susayan faşistlerin ne tür girişimlerde bulunabileceklerine bir başka örnek teşkil ediyor.

Türkiye İşçi Partisi Merkez Disiplin Kurulu üyesi, TİP Seydişehir ilçesinden Ali Demir faşistlerin planlı bir saldırısına uğradı. Geç saatte alınan haberlere göre, Ali Demir, saldırı sonucunda ağır şekilde yaralandı ve koma halinde Konya Devlet Hastahanesine gönderildi. Fabrikanın paydos saatinde kart basmakta olan Ali Demir'e saldırı faşistler, ellerindeki demir çubuklarla Demir'i ağır bir şekilde yaradılar. Konya'ya gönderilen Ali Demir'in hayatından endişe ediliyor.

Bunun ve benzeri diğer olayların hesabının sorulacağı daha önce defalarca tekrarlandı. Son olayın getirdiği yenilik, bu hesabın ağır bir biçimde sorulacağı.

ta, CHP'deki gelişmelerle açıldı.

CHP Merkez Yönetim Kurulu'nda öteden beri mevcut yara, genel başkanın aylar süren pansuman çalışmalarına rağmen giderilemedi ve Baykal grubu olarak adlandırılan kanat, merkez yönetimini Eyüboğlu grubuna terketti...

Deniz Baykal'dan ve çeşitli zig-zaglardan sonra istifayı seçen Mustafa Üstündağ'dan boşalan Genel Sekreter Yardımcılıklarına Hasan Esat Işık ve Ali Topuz getirildiler...

Eyüboğlu - Başkal çekişmesi şeklinde uç veren anlaşmazlığın temel nedeni, CHP'nin, MC'yi de kapsayan iktidar politikası...

Yüzeydeki görünüme göre, Baykal ve arkadaşları MC'nin CHP zortlamasıyla düşürülmesi ve yerine CHP'nin de ortada olduğu bir hükümetin geçmesine karşı... Baykal ve arkadaşlarına hakim olan düşünce, MC'nin mevcut ekonomik koşulların altında ezilmesi ve seçimler için normal tarihin beklenmesi...

SERMAYE ÖNÜNDE VAFTİZ...

Eyüboğlu - Topuz ekibince benimsenen ve Ecevit tarafından da desteklenen iktidar olma politikası, Demokrasiyi MC tasallutundan kurtarmaktan çok, büyük sermayeye seçim öncesi güvence vermekle ilgili. Bilindiği ve görüldüğü kadarıyla Eyüboğlu ve ekibi demokrasinin bir takım şekli unsurlarından öte, özüyle meşgul değiller. Asıl amaç, büyük sermayenin CHP'ye duyduğu endişeleri gidermek ve güven telkin etmek.

Baykal ekibi ise temelde Eyüboğlu ve arkadaşlarından çok değişiklik görüşleri taşıyor. Baykal ve arkadaşları sermaye-emek dengesinde spor elbiseyle rol oynamak kararındalar. Büyük sermayenin de "Benden" diyeceği, emeğin de "benden" diyeceği, bir armoniyi tutturmağa çalışıyorlar. Bu arada diğer armoniler de var...

CHP programı ortada. Yollar bir yerde birleşiyor. Ama yollar birleşene kadar çekişmeler oluyor...

meti sırasında bir genelgeyle bu şahsın "sakıncalı kişi" ilân edildiğinden söz edilerek bu genelgenin kamuoyuna açıklanması isteniyordu...

Ayrıca önergede, 1972'de emekliye ayrılan Milli Savunma Bakanlığı müsteşarı Orgeneral Zeki İler'in daha sonra John Benda ile kurduğu ilişkilerden söz ediyor ve Benda'nın cephe hükümetinden biriyile halen ilişkili olup olmadığı da soruluyordu.

Süleyman Genç'in soru önergesi basında geniş bir şekilde yer aldı. Daha sonra, Ferit Melen, konu hakkında gazetecilere kaygan cevaplar verirken John Benda "Rahmetlilerle uğraşmak fazilet değildir" gibisinden ucuz kaçamaklarla yetindi.

Ama Melen'in iki gün sonra Meclis kürsüsünden konu ile ilgili olarak söylediği tek cümle başının dikkatini çekmedi. Melen, orduya mal satan yabancı firmaların emekli subaylarla ilişkiler kurduğunu kabul ediyor fakat bu konuda fazla açılmıyordu...

John Benda konusunda ise çelişkiye düşüyordu...

CEVAP BEKLEYEN SORULAR...

Rüşvetler, yolsuzluklar zincirinin en karanlık halkasını teşkil eden John Benda olayı niçin oldu-bitti'ye getirilmek istenmektedir?..

Her sorulduğunda, "John Benda ile uğraşmayın, hayatınız tehlikeye girer" cevabı alınan Benda neyin nesidir?..

20 yıldır Türkiye'de bulunan, ticari işlerinin yanı sıra politik misyonu da olduğu söylenen John Benda üzerindeki erar perdesi niçin titizlikle korunuyor?..

Milli Savunma Bakanı Melen! Silahlı kuvvetlere, hem de kendi ifadenizle tam 225 adet Augusto Bell helikopteri satan İtalyan Şirketinin Türkiye temsilcisi John Benda'yı demek tanıyorsunuzuz? Peki şöyle soralım: Milyarlarca liralık bir alım-satım işinde rol oynayan komisyoncuyla tanımağa mecbur değil misiniz?

1972'de "Türk Silahlı Kuvvetleri" teçhizat ve malzeme kadrosuna müsteşar Zeki İler tarafından "Bell" helikopterleri ismen kadro aracı olarak koydurulmuş mudur, koydurulmamış mıdır?

Son bir soru daha: 12 Martta CIA parmağını itiraf eden "Hariciye Vekili" İhsan Sabri Çağlayangil, bu soru da size: John Benda'yı tanıyor musunuz?

HEMŞEHRİLİK BERATI MC'Yİ DÜŞÜRÜR MÜ ?

MEHMET AKÖZER

CHP meclisinin kaptan köşkündeki dümen kavgası son raunduna yaklaştığı sıralarda, 6 Mart Cumartesi günü, aynı parti Mersin'de bir açık hava toplantısı düzenliyordu. Mücadele bir bakıma iki ringte birden sürdürülüyordu. Ankara'da kalan Orhan Eyüboğlu grubu, ertesi günkü, boş Merkez Yönetim Kurulu üyelikleri seçimi için gerekli hazırlıkları yaparken; geziye katılan genel sekreter yardımcılarını ve arkadaşlarını, son raunddan emin olarak, gard almaya gerek duymuyorlardı.

CHP yönetimindeki kaynaşmanın yanında, Mersin mitingi ikinci plana, daha sonra da daha arka planlara itildi. Gazetecilerin kafalarını kurcalayan "Bu miting neyi amaçlıyor", "Bundan sonra benzeri mitinglere devam edilecek mi?" gibi sorular önemini kaybetti. Bu sorular üzerinde CHP merkez yönetiminde de var olan belirsizlik, gelişmeler sonucunda bütünüyle karanlığa dönüştü. Bir merkez yöneticisi, Mersin dönüşünde, "bu mitingin değerlendirilmesi yapıldıktan sonra ilerisi için karar verileceğini" açıklıyordu. Bu değerlendirilmenin ne gibi sonuçlar vereceği bir yana, Mersin mitingini kotaran ekibin yerini yenisine, terketmesi, konuyu doğal olarak bir "sil-baştan" durumuna sokuyordu.

"AKTİF" DEYİMİNİN SINIRLARI

Kafaları kurcalayan sorular nedensiz değildi. Gazetecilik merakının ötesinde, CHP'nin muhalefet ve "demokrasi mücadelesi" anlayışını ilgilendiriyordu. Birbirini izleyen önemli yanlışlarla MC'nin oluşmasına zemini boş bırakan; MC karşısında muhalefeti, iktidarda olmamanın avantajlarından yararlanmayla sınırlayan anlayışın iflâsı, ve CHP üzerinde daha aktif bir mücadele vermeye yönünde oluşan kamuoyu baskısı, partinin yapısal prizmasına çarparak bir yansımaya bulmuştu. Fakat asıl sorun, verilmesi gereken mücadeleyi belirleyen sıfatın "aktif" deyiminin sınırları içinde kalmasıydı.

Mersin mitingi, "aktif" deyiminin, sorunun özünü gölgeleyip gölgelemeye değinmeye değirmesi bakımından önem taşıyordu. Sorun, mücadelenin biçiminin değiştirilmesi değil, yeni bir içerik verilmesiydi. MC'yi iktidardan düşürme ve demokrasi mücadelesi, parlamentoya hapsedilemezdi. Bu bir yana, bu mücadele için gerekli olan güç, ancak parlamento dışında kalan geniş yığınlardan alınabilirdi. Ancak böylelikle MC'nin iktidardan düşürülmesini sağlayacak "toplumsal" ortam varılabilirdi.

CHP merkez yönetimi, parlamento için kombinezonların MC'yi düşürmeye yetmediğine kendisi de inanmak zorunda kalmıştı. Parlamento dışı olanakların kullanılması, geriye kalan tek alması oluyordu böylece. Ne var ki, parlamento dışına çıkıldığı zaman başurulacak kaynağın, yani "halk"ın, hangi hedeflere yönelileceği asıl sorundu. Sorun özetle şuydu: yığınların oluşturacağı muhalefet sınıfsal bir baza mı oturacaktı, yoksa bir moral takviyesi olarak mı kalacaktı? Birinci şık, MC'nin yerine iktidar olmayı sermayeye güvence vermeye bağlayan "daha aktif" mücadele taraftarlarının yansımalarıydı. Mersin gezisini kotarına durumundaki kanat ise, MC'nin iktidarda yıpratılması taktiğinden bir türlü vazgeçemeyen ve emekçi sınıflarla direk temasını, ancak öteki dirseğini de sermayeye değdirmekle koşut gören kanat olduğuna göre, ortaya çıkan formül şuydu: "Yahya'ya tokat, seçmene vaat!"

SAYI FAYMAYI BİLMEK

Bu nedenle Mersin toplantısı olağan bir seçim toplantısından farklı olmadı. O kadar ki, alana sığmayan kalabalıklara Ecevit, elindeki kara kaplıy açarak olduğu gibi Meclis bütçe konuşmasından pasajlar okumayı sıkıcı buluyordu. Miting alanında toplanan kalabalığın, bölge ölçülerine göre olağanüstü olduğu kuşkusuzdu. Ancak, sayılardan sonuç çıkarma becerisi, öündeki problemi çözecek formülü bilenlerin işi olsa gerektiği. Sayısal birikim, yaklaşan bir seçimde kullanacağı oylardan heyecanlanan insanların birikimi olmadığına göre, onlara dibi tutmuş eski yöntemlerle yaklaşmak mümkün değildi. Evet, kendini Ecevit'in arabasının önüne atanlar oldu. Ama bu, işin başarılığını değil, yapılabilecek daha çok şeyin olduğunu gösteriyordu. Bir miting, bir toplantı, kitlelerde politik bir değişiklik yaratmadıysa, bir sonuç alınmış sayılamazdı. Mersinli emekçi ve gençler, mitingten yeni bir kan almadan; daha birikmiş olarak değil birikimlerini bir ölçüde boşaltmış olarak ayrıldılar.

HEMŞEHRİLİK BERATI"

Mersin'de Ecevit'e bir de kentin "fahri hemşehrlik berati" verildi. Berati veren belediye başkanı Kaya Mutlu CHP'liydi. Parti'nin basın ilişkileriyle görevli yetkilisi, ertesi gün mitinge yer süntülük yer veren bir yüksek tirajlı muhabirini, "haber"i gazetesine yetiştirmesi için sıkıştırıyordu. Açıkça belirtildi de hükümetin düşmesini hızlandırmaya amaçlayan bir mitingten, yayın organlarına ulaştırılmaya değer görülen "haber" buydu.

Mersin mitingi, bütün iç kaynaşmaların gerisinde, CHP'nin bugünkü kitlelerle temas anlayışının bir yansıması oldu. Toplanan yığınlara, yanlış seçilen hedef ve yöntemlerle yaklaşmanın beklenilenin de gerisinde bir "politik" sonuç vereceği belgelendi. Sonuç olarak sadece bir "partiyi popülerleştirme" niteliği alan mitingin, bugünün çok daha "popüler" konuları arasında en arka plana düşmesi bir raslantı olmadı.

ESKİŞEHİR'DE FAŞİST AYAKLANMA PROVASI

ESKİŞEHİR'DE CEREYAN EDEN OLAYLAR, GÜVENLİK KUVVETLERİNİN HİÇBİR MÜDAHALEDE BULUNMAMASI ÜZERİNE TAM BİR FAŞİST BAŞKALDIRI GÖRÜNÜMÜ ALDI. FAŞİST KOMANDOLARDAN OLUŞAN TOPLULUKLAR ŞEHİRDE UZUN SÜRE TERÖR HAVASI ESTİRDİLER. YÜZLERCE KİŞİ SALLIRIYA UĞRADI. YARALANDI. DÜKKANLAR, İŞYERLERİ TAHRİP EDİLDİ. ESKİŞEHİR'DEKİ OLAYLARA, DİĞER İLLERDEN GELEN KOMANDOLAR DA TAKVİYE KUVVETLERİ OLARAK KATILDILAR.

"Devletin güvenlik kuvvetlerinin yardımcısı" olarak ilan edilen komandoların Eskişehir harekâtı 3 Mart Çarşamba günü başladı.

Harekat, Eskişehir Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi kantininin işgali ile patlak verdi. İlk aşamada marşlar söylendi topluca ve okulda bir terör havası yaratıldı.

Faşistlerin fiili saldırılarını önce, kantine giren 3 ilericî öğrenciyi hedef aldı. Faşistler bu öğrencilere kantinde bulunan yangın söndürme malzemeleri ile saldırdılar. Daha sonra saldırılar okulda bulunan diğer öğrencileri de kapsadı.

KIZLARA DA SALLIRIYORLAR

Yaratılan terör havası sonucunda korkarak okul tuvaletlerine saklanan kız öğrenciler de faşistlerin saldırılarına hedef oldular. Bu öğrenciler tuvaletlerden çıkarılarak kıyaya dövüldüler. Ertesi gün, 4 Mart günü okulun işgali aşamasına geçildi. İşgalden sonra okula faşistlerin dışında kimse alınmıyordu.

Bir kaç saat sonra toplanan diğer öğrenciler, okula girerek yetkililere okulda can güvenliği kalmadığını anlatmaya çalışmışlardır. Ne var ki, okul müdürü hiç bir girişimde bulunmamış, üstelik durumu anlatmaya gelen öğrencileri kovmuştur.

Okul yöneticilerinin bu tutumundan da cesaret alan faşistler bu kez daha gelişmiş silahlarla öğrencilerin üzerine saldırmışlar, taş, sopanın yanısıra silah ve dinamit de kullanmışlardır. Olaylar üzerine okul Pazartesi gününe kadar tatil edilmiştir.

İŞGAL GENİŞLİYOR

8 Mart Pazartesi günü Kimya Mühendisliği, Mimarlık ve Eczacılık okulları da faşistler tarafından işgal edilmiştir. Gerçekte güçleri az olan faşistler işgalin genişletilmesi münasebeti ile diğer okullardan ve şehirlerden gelen tak-

Faşistler Vilayet önünde toplu halde

viyelerle harekate başlamışlardır.

Kimya mühendisliği okulunun tatil edilmesine karşılık, Eczacılık ve Mimarlık bölümleri nedense tatil edilmemiştir. Durumu protesto eden ilericî öğrencilerin üzerine faşistler saldırmışlardır. Faşistlerin silahlı saldırılarını sürerken işin içine polis de girmiş, onlar da silah ve göz yaşartıcı bomba kullanarak ilericilerin üzerine saldırmışlardır.

Olaylar sırasında, Eğitim Enstitüsü 1. Sınıf öğrencisi ve Ülkü Ocakları üyesi Yılmaz Keskindemir ölmüştür. Olayların cereyan ettiği okullar ile ölen Ülkü Ocakları'nın okulu tamamen ayrı yerlerdedir. Belli ki, takviyeye gelen bir komando, olaylar sırasında kimvurduya gitmiştir.

Bu arada ilericî öğrencilerden de yaralananlar olmuş, polis olay çıkaranları değil, ilericilerden 99 kişiyi göz altına almıştır. Bunlardan 98'i daha sonra serbest bırakılmıştır.

TERÖR ŞEHRE YAYILIYOR

Faşistler daha sonra Belediye otobüslerine, karayolunu tutup geçen arabalara saldırmışlar, yüzlerce kişiyi yaralamışlardır. Daha sonra topluca şehir merkezine yayılan faşistler bir pasta salonu ile bir plakçı dükkanını hedef seçmiş, buralara da saldırmışlardır.

Saldırı grupları bundan sonra Vilayet önünde toplandılar. Buradaki "protesto" eylemi 3 saat sürdü. Protesto sloganları arasında dikkati çekenler şunlardı: "Katil Ecevit", "Vali İstifa", "TIP TIP Tıpsızlar, Allahsız Komünistler".

Vilayet önündeki toplantının hiç bir müdahaleye uğramaması üzerine iyiden iyiye azan faşistler bu kez yeniden şehre dağılılarak saldırılarını sürdürmüşler, önlerine gelen, ilericî bildikleri tüm kişilere saldırmışlardır. Garajlar tutulmuş, bu arada Sacit Eröcal adlı bir genç 21 yerinden şişlenmiştir. Aynı sıralarda

şehir merkezinde bildiriler dağıtılmış, köprübaşı mıntıkası komandolar tarafından kordon altına alınmıştır.

9 MART: TAKVİYE GELİYOR

9 Mart günü bu kez Ankara, Balıkesir, Yozgat ve diğer illerden gelen takviye güçlerle birlikte yürüyüşe geçmişler, Köprübaşı'nda bir genci ağır şekilde yaralamışlardır.

Baştan sona kadar yasa dışı eylem içinde bulunan bu çetelere hiç bir şekilde güvenlik kuvvetlerinden bir tepki gelmemiş, üstüne üstlük garajlardaki olaylarda, bir genç, polislerin gözünü önünde yaralanmıştır.

Saldırganlar ayrıca TIP Eskişehir İl Merkezi'nin önünden toplu halde geçerek protestoda bulunmuşlardır.

Sorumlular zinciri, pasif tutumlarında ısrar eden okul yöneticilerinin idari makamlara kadar uzanmaktadır.

TÜS

MHP

FRANSA

KOLU EYLEMDE

MC'nin en küçük ortağı MHP'nin Batı Almanya'da parti örgütleri kurduğu basında bir süre önce yer almıştı. Parti lideri Başbuğ'un bütün yalanlamalarına karşılık, MHP'nin bu tür çalışmalarını çeşitli yetkililer tarafından da doğrulanmıştı. Ancak dikkatlerden kaçan bir nokta, MHP'lilerin yurtdışı örgütlenmelerini yalnızca Almanya'da sürdürmedikleri idi.

MHP FRANSA'DA

MHP'li komandolar, öğrencilerden ve serserilerden derledikleri güçleri ile bir süredir Fransa'da da örgütlenme çalışmalarını sürdürmekte. Bu çalışmaların Almanya'daki kadar bile başarılı olamaması üzerine faşistlerin saldırganlıkları giderek arttı. Son saldırı olayları sonucunda bir ilericî öğrenci faşistler tarafından ağır bir şekilde yaralandı.

Olaylar, yakalarında MHP rozetleri taşıyan faşistlerin, Fransa Türkiyeli Öğrenciler Birliği (FTÖB) Tours şubesinin düzenlediği semineri duyuran afişleri yirtmaları üzerine başladı.

"AFİŞLERİ İSTİYORSUNUZ HA?"

Faşistler tarafından sökülen afişleri geri istemek üzere, kendileri ile konuşmaya giden Aziz Toprak ve iki arkadaşı "demek afişleri istiyorsunuz?" sözleriyle karşılaştılar. Bunun ardından, Nebi Vural ve Adem adındaki iki MHP'li Aziz Toprak'ı arkadaş ve başından bıçakla ağır şekilde yaradılar.

Faşistler daha sonra diğer ilericî öğrencilere saldırmak istedilerse de öğrencilerin ve çevrede biriken halkın müdahalesi ile kaçmak zorunda kaldılar.

MC'YE KARŞI ETKİN KİTLE HAREKETLERİ OLUŞTURULMALIDIR

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ MERKEZ YÖNETİM KURULU TOPLANTISI SONUCUNDA 10 MART TARİHİNDE BASINA AÇIKLANAN BİLDİRİYİ OKURLARIMIZA SUNUYORUZ.

Burjuvazinin ve tüm gerici güçlerin en saldırgan biçimde bir araya geldiği MC iktidarının varlığı, her geçen gün toplum için daha tehlikeli bir duruma gelmektedir. İşçi sınıfına, gençliğe, memurlara, tüm halk kitlelerine yöneltilen saldırılar ardi kesilmeden sürüyor.

İŞÇİ SINIFINA KARŞI TERÖR

MC iktidarı, işçi sınıfının kazanılmış ekonomik ve sosyal haklarını ve bağlı olarak zaten kısıtlı bulunan demokratik özgürlükleri ağır bir tehdit altında tutuyor. İlerici sendikal hareket, özellikle bazı iş kollarında kazandığı mevzilerden püskürtülmek istenmektedir. Karabük ve Kırıkkale gibi senelerdir gerici faşist kadrolar tarafından kesin bir kontrol altında tutulan yerlere ilerici sendikaların girmeleri ne pahasına olursa olsun önlenmek isteniyor. Hükümet içinde yer alan gerici partilerin militanlarının, işletmenin üst yönetiminin bekçisine kadar boy gösterdiği İskenderun Demir Çelik Fabrikasında tam bir terör havası estiriliyor. Samsun Bakır İzabe ve Tariş'ten sonra Seydişehir de oynanan oyunlar bu yöndeki saldırının en açık ve en pervasız örneklerinden biridir. MC iktidarı ve onun emrindeki faşist gruplar, örgütlediği ve geliştirdiği faşist sendikalar, şimdi yeni hedeflere yönelmenin hazırlığı içindedir. Şimdi sıranın oralara geldiğini hesap ediyorlar. Bursa yöresinde belediye hoparlörlerinden "Tofaş ve Renault'ta çalışacak milliyetçi 'işçi' aran-dığı" anonsları yapıyor.

GENÇLİK ÜZERİNDEKİ BASKILAR SÜRÜYOR

Gençlik arasında, üniversitelerde estiren terör yeni boyutlara ulaşmıştır. Üniversite gençliğinin ne öğrenim yapma özgürlüğü ne de can güvenliği kalmıştır. Eli kanlı faşist gruplar yüksek öğrenim müesseselerinde cirit atarken, sınavlar tomsonlar altında yapılmak isteniyor. Bu saldırılar ve kıskırtmalar, kitleler önünde içyüzü açığa çıkan, yolsuzlukların, rüşvetin simgesi haline gelen MC'nin durumunu hiç de değilse bir süre daha gizlemek amacıyla da güdüyor. Terör üniversitelerden sonra orta öğrenime de sıçratılmıştır. Faşist olmayan veya faşistlere boyun eğmeyen öğrencilere ne okulda yer var, ne yurtta.

İRKÇILIK, MİLLİYETÇİLİK HESAPLARI

Memur kıyımı, öğretmen kıyımı, işten çıkarmalar, açığa almalar birbirini kovalamaktadır. Bu yapılanlar, daha önceki dönemlerde de görülmüş olan ve "partizanlık" denen olayın ötesinde bir anlam taşımaktadır. MC iktidarının uygulamaları çok daha tehlikeli bir yönde gelişmekte, devlet kadrolarının faşistleştirilmesi amaçlanmaktadır. Atılan ve atılması istenen adımlar bu yöndedir. MHP'nin yayın organlarından birinde Genel Kurmay Başkanına hitaben yayınlanan bir açık mektuba "aşırı milliyetçi" kadrolardan söz edilmektedir.

KİMLİKLERİ

İlericilere sürekli olarak saldıran MHP'lilerin kimlikleri çevredeki herkes tarafından biliniyor. Başlarında, üç sene sınıfta kaldığı için öğrencilikle ilişkisi kesilen, ancak Fransa'da kalmaya devam eden Nebi Vural var. MHP'lilerin önde gelen diğer isimleri arasında ise öğrenci dövizi Şinasi Çangal, Hayrullah Alkan, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan burslu Lütfi Bilgen, Necmi Kara, Sıddık Ebubekir Ergen, Ahmet Ertürk, Adem ve Mehmet adlı kişiler var.

ŞEFLERİ VE ZİYARETÇİLERİ

Tours şehrinde MHP'nin örgütlenme çalışmalarını sürdüren bu faşistlerin gerçek merkezi ise Nancy şehri. Çünkü

2 yıldır çevrede örgütlenen faşistlerin başını çeken sicilli faşist Mesut Anıl burada ikamet etmekte.

Fransa'daki MHP kolonisinin Türkiye'den gelen başka destekçileri de var. Tercüman gazetesinin buradaki örgütlenme çalışmalarına yardımcı olduğu söyleniyor. Bir başka söylentiye göre de geçtiğimiz yaz başında Fransa'ya gelen yazar Rauf Tamer, kimlikleri yukarıda belirtilen sicillilerle toplantılar düzenleyip taktikler önermişti.

BAŞKA DESTEKÇİLER

Olayın Fransa emniyet yetkililerine aksettirilmesi de bir sonuç vermedi. Bunun nedeni daha sonra anlaşıldı. Olaydan sonra aralarına Nancy'den kalkıp gelen şefleri Mesut Anıl'da alan faşist-

ler, öğrenci müfettişi ile konuşup onu da "etkilemişlerdi". Olayın anlatıldığı polislerin "bu kendi aranızdaki bir mesele, biz karışmayız" demesi, öğrenci

Akil hocluğu mu yapıyor?

müfettişinin mahalli polise verdiği talimatı yanıstıyordu.

Bölgeye yeni gelen öğrenci müfettiş yardımcısı da açıkça MHP'li olduğunu söylüyor. Daha önce tek kişi ile

Öte yandan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da ırkçı, şöven baskılar ve uygulamalar devam etmektedir. Bu baskılar devam ederken ve her geçen gün yeni yeni örnekleri ortaya çıkarken bir yandan da çeşitli provokasyonların tohumları serpilmiştir. Çeşitli amaçlarla hiç değilse bölgesel serpişim uygulamalarına geçebilmenin yolları aranıyor.

Şu bilinmelidir ki, bütün bu olanlar birer rastlantı veya birbirinden kopuk tek başına olaylar değildir. İşçi sınıfı, emekçi halk kitleleri, tüm demokratik güçler planlı ve topyekun bir saldırı karşındadır. Tüm toplum yapısını ve devlet mekanizmasını kapsayan bir plan oluşturulup geliştirilmekte ve adım adım uygulamaya gidilmektedir.

MC'NİN İFLASI BURJUVAZİNİN İFLASIDIR

Burjuvazi ve onun gerici iktidarı MC ekonomiyi geliştiremez, hergün başka bir yanı dökülen ve kirlenmiş ürünleri rüşvet, yolsuzluk gibi olaylarla ortaya çıkan bu düzeni ayakta tutacak girişimleri gerçekleştiremez durumdadır. Böylesine dar bir boğaza sıkışan burjuvazi çıkışı yolunu, işçi ve emekçi sınıflara daha çok yüklenmekte, onların ekonomik ve sosyal haklarına, demokratik özgürlüklere giderek artan ölçülerde saldırmakta ve emperyalizmle daha çok bütünleşmekte ariyor. Bu baskı ve terör uygulamaları, bu anti-demokratik uygulamalar, her geçen gün bir çığ gibi büyüyen enflasyon ve hayat pahalılığı bu yüzdendir. ABD ambargosuna dış politikayı bağımsızlaştırma yönünde tepki gösterilmemesinin, üsler konusunda tam bir teslimiyetçi politika yürütülmesinin, AET'ye direnir gibi görünerek onunla tam bir bütünleşmenin

adım adım gerçekleştirilmesi yollarının aranması altında yatan gerçek bu durumdur. Yabancı sermayeye açılmış kapılar bu kez ardına kadar açılıyor. 1950-1970 arası Türkiye'ye giren yabancı sermayenin 2 katından fazlası son beş yıl içinde, 1976'ya kadar gelen toplam yabancı sermayenin % 43'ten fazlası ise on aylık MC iktidarı döneminde aittir.

MC ODAĞI DAĞITILM ALIDIR

İşte bütün bunlardan dolayıdır ki, tüm demokratik güçlerin, ilericilerin, yurtseverlerin, sosyalistlerin içinde bulunduğumuz dönemdeki güncel ivedi görevi MC'nin iktidardan uzaklaştırılmasıdır. Faşizme karşı, faşizan uygulamalara, sömürüye, yoksulluğa karşı mücadele soyut bir mücadele değildir. Bu mücadelenin en önde duran somut hedefi MC iktidardır. Bu iktidar düşürülmeli, gerici güçlerin en saldırgan biçimde bir araya geldiği bu odak dağıtılmalıdır. Bütün bu olup bitenlerin baş sorumlusu MC iktidardır ve ondan bunların hesabı sorulmalıdır. Meclis içi denetim yolları eksiksiz ve inatla işletilmeye çalışırken, bir yandan da kitlelere MC'nin içyüzü tekrar tekrar açıklanmalıdır. Tüm demokratik güç ve örgütler kitlelerini her gün uyarmalı ve onları MC'nin iktidardan düşürülmesi yolunda harekete geçirmelidir. Etkin kitle hareketleri oluşturulmalıdır. Partimiz, yurt çapında yürüttüğü kampanyada olduğu gibi, kamuoyunun uyarılması ve MC'nin sergilenmesi ve giderek iktidardan düşürülmesi için üzerine düşen görevleri yerine getirmeye var gücüyle devam edecektir.

İLERİCİLERDEN YANA OLANLAR

Fonksiyon, daha sonra daha da açığa çıktı. Elçilik ve müfettişlik yetkilileri önce faşistlerle görüştüktan sonra ilerici öğrencilere şikayetlerini geri almalarını baskıcı bir tavırla bildirdiler.

Ancak açık saldırıya uğrayan ilericiler, partiler, sendikalar, öğrenci örgütleri olayı protesto ederek polislin harekete geçmesini sağladılar. Şimdi olaya sebebiyet veren MHP'li faşistler adam öldürmeye teşebbüsten yargılanacaklar.

BÖLGESEL DENGESİZLİK KAPİTALİZMİN ÜRÜNÜ

GALIP T

Kapitalist gelişme sürecinin temel niteliği dengesizlik. Herşeyden önce, farklı firmaların farklı biçim ve hızlarda gelişmesinde ortaya çıkıyor bu dengesizlik. Her kapitalistin mümkün olan en yüksek kâr elde etmeye çalışması ve bunun sonucu olan rekabetçi mücadele, bu eşitsiz gelişme eğiliminin ana nedenleri. Sözü edilen eşit olmayan gelişme, ekonominin sektörlerinin, bölgelerin ve ülkelerin gelişme süreçlerinde de gözlemleniyor. Bölgesel açıdan ele alındığında bu olgu, genel olarak gelişmenin, özel olarak sanayileşmenin belirli yörelerde, merkezlerde yoğunlaşması biçiminde ortaya çıkıyor. Çünkü, kapitalist birikimin temel amaca "kâr, daha çok kâr". Bu nedenle de kapitalistler, enerji, ulaşım, haberleşme gibi alt yapı hizmetlerinin yetersiz olduğu, yan sanayilerin gelişmediği ya da pazarın ve talebin çok kısıtlı olduğu yörelere gitmek istemiyor. "İşbaşındaki hükümler ise, bir devlet kapitalizmi politikası izlediklerinden, hem kendisi yatırımları yaparken kârlılığı hesaba katar, hem de burjuvazinin hizmetinde olduğu için, burjuvazi nerede güçlü ise, yatırım yapmak istiyorsa, alt yapı inşaatını o bölgelere teksif eder. Öbür bölgelere yapılan yatırımlar ve alt yapı inşaatı idari, askeri ihtiyaçlara ve bazı politik mülahazalara cevap verecek ölçüde kahr." (1)

KAPİTALİZM, BÖLGELER ARASI DENGESİZLİĞİ ARTIRIYOR

Bu nedenlerle bölgeler arasında önemli gelişmişlik farkları ortaya çıkıyor. Ayrıca, az gelişmiş bölgelerde şu ya da bu yoldan biriken sermaye ile nitelikli işgücü ve diğer kaynaklar da, kârlılığın ve kazanç olanaklarının daha çok olduğu gelişmiş bölgelere kayıyor. Böylece, kapitalist gelişme süreci, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarını giderek artırıcı bir biçimde ilerliyor.

Türkiye sanayiindeki bölgesel dengesizlik, YÜRÜYÜŞ'ün 23'üncü sayısında ayrıntılı olarak ortaya konmuştu. Orada söylenenleri, bazı alıntılar yaparak hatırlatmakta yarar var. Bilindiği gibi, Türkiye'de toplanan sanayi istatistiklerinde 10 ve daha fazla işçi çalıştıran işyerleri "büyük" olarak niteleniyor. 1963 yılında imalat sanayiindeki 3 bin "büyük" işyerinden 2.092'si (% 70) Marmara ve Ege Bölgelerinde iken, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindekilerin sayısı 112 idi (% 3,7). "1972 yılına gelindiğinde Ege ve Marmara Bölgelerindeki büyük işyeri sayısı iki katına yakın artışla 3.794'e yükselirken (toplam büyük işyerlerinin % 70'i), Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki büyük

işyerleri sayısı % 19'luk bir artışla 133'e ulaşabilmiş; toplam büyük işyerleri içindeki payı ise % 2,4'e düşmüştür." (2)

"DENGELİ KALKINMA" MASALI

Sanayileşme açısından önemli bir dengesizliğin olduğu açık. Açık olan bir diğer nokta, sözkonusu dengesizliğin, eşitsizliğin giderek artması. Üstelik, 1963-1972 arasında uygulanan iki planda da "bölgeler arasında dengeli bir kalkınma sağlamak" amaçları arasında sayılmış. Kapitalist bir ülkede plalamanın başarısı (!) konusunda oldukça anlamlı bir gösterge.

1972 yılında Ege ve Marmara Bölgelerindeki özel sanayi kuruluşlarında ortalama işyeri büyüklüğü, Doğu ve Güneydoğu'dakilerin altı katına yakın. Bir de, Ege ve Marmara'da ara ve yatırım malları ile dayanıklı tüketim malları üretiminin, Doğu ve Güneydoğu'da ise gıda, içki, tütün gibi geleneksel tüketim malları üretiminin ağır bastığını eklemek gerek. Bunlara, Türkiye'deki yabancı sermaye yatırımlarının dayanıklı tüketim malları üretiminde ve esas olarak Ege ve Marmara Bölgelerinde yoğunlaştığı da katıldığında, yurdun "gelişmiş" yörelerindeki sermayenin nitelikleri açıkça ortaya çıkar.

Doğu ve Güneydoğu'nun sanayileşme açısından geriliği, yatırımlar ve kamu harcamalarında da görülüyor. Örneğin, 1970 yılında bütün Türkiye için 266.-TL olan kişi başına yatırım miktarı Güneydoğu'da 148.-TL'na düşüyor. Gene aynı yıl Ege ve Marmara'da 23.-TL olan kişi başına kamu ekonomik harcamaları,

Güneydoğu'da 8.-TL düzeyinde. Devletin kapitalist toplumdaki yerini ve işlevini bu rakamlar somut olarak ortaya koyuyor.

Böylesine yoğun bir dengesizliği gidermek için alınan özendirici önlemler ise göstermelik olmaktan öte gitmiyor. Örneğin, "1973 yılında teşvik belgesi almış özel sektör yatırım projelerinin yüzde 52,3'ü Ege ve Marmara Bölgesinde (Akdeniz Bölgesi de eklendiğinde % 75) ve ancak yüzde 5,1'i Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesindedir." (3)

DENGESİZLİĞİN SOMUT RAKAMLARI

Aşağıdaki tabloda, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki illere ait kimi bilgiler Türkiye ortalaması ve İstanbul ile karşılaştırılmalı olarak veriliyor. Genelde, tablodaki bilgiler bu yörelerin, birkaç il dışında, diğer yörelerden ve özellikle İstanbul'dan ne ölçüde geride olduğunu belgeliyor. Her sütun tek tek incelendiğinde ortaya çıkan durum şu: Bu yörelerde esas uğraş alanı, "sanayi ve hizmetler" dışında kalan tarım ve hayvancılık (sütun 1). Üstelik sanayi ve hizmetlerde çalışanların sendikalaşma oranı da diğer yörelere oranla çok düşük (sütun 3). Örneğin, bu oran Ağrı'da Türkiye ortalamasının % 2'si, Urfa'da ise % 3'ü düzeyinde. Bu, emekçilerin örgütlenme ve hak arama olanaklarının binlerce düşük düzeyde tutulmasının iyi bir göstergesi. Kentleşme oranlarının da Türkiye ortalamasının altında olması (sütun 2), tarım ve hayvancılığın bu yörelerdeki esas uğraş alanını oluşturmasının doğal bir sonucu.

DOĞU VE GÜNEYDOĞU İLLERİNİN TÜRKİYE ORTALAMASI VE İSTANBUL İLE KARŞILAŞTIRILMASI (1970)

	Sanayi ve hizmetler de çalışanların toplam çalışan nüfusa oranı	10.000'den fazla nüfusa yerleşme birimleri nüfusunun toplam il nüfusuna oranı	Sanayi ve hizmetler de çalışanlar içinde sendikali işçilerin oranı	1000 kişiye düşen doktor sayısı	Okur-yazar nüfusun 6 ve daha yukarı yaştaki toplam nüfusa oranı	İlk öğretimdeki öğrenci sayısının 7-11 yaş nüfusuna oranı	Orta öğretimdeki öğrenci sayısının 12-17 yaş nüfusuna oranı	Tedavi kurumlarından yararlanırların toplam nüfusa oranı
Türkiye ortalaması	100	100	100	100	100	100	100	100
İstanbul	326	254	162	443	138	105	175	246
Adıyaman	34	40	6	17	54	83	39	13
Ağrı	27	53	2	33	64	63	46	11
Bingöl	28	27	9	20	65	71	42	26
Bitlis	51	62	11	18	57	50	48	28
Diyarbakır	69	86	49	86	56	71	63	71
Elazığ	91	92	61	53	83	89	112	119
Erzincan	58	58	58	64	98	97	76	63
Erzurum	55	60	73	101	83	83	73	82
Hakkari	55	27	6	20	44	43	21	30
Kars	34	50	12	29	79	91	81	24
Malatya	69	71	95	46	89	98	108	109
Mardin	51	62	8	23	47	68	48	9
Muş	26	41	21	19	56	62	38	19
Siirt	67	75	59	26	46	60	50	54
Tunceli	51	17	5	23	86	88	98	21
Urfa	64	107	3	20	47	71	54	26
Van	73	58	61	31	57	53	58	21

Kaynak: B.Tolan: *Türkiye'de İller İtibariyle Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (1963-1970)*, DPT Yayını, Ankara 1972 adlı çalışmadaki bilgilere dayanılarak hesaplanmıştır.

ZLİK DÜR

BU İKİ GRUP PROLETER ARASINDAKİ ÇATIŞMA, BURJUVAZİ TARAFINDAN YAPAY OLARAK SÜRDÜRÜLMÜKTE VE DESTEKLENMEKTE. ÇÜNKÜ BURJUVAZİ, KENDİ İKTİDARINI SÜRDÜRMEİNİN GERÇEK GİZİNİN BU BÖLÜMEYİ SÜRDÜRMEDE YATTIĞINI ÇOK İYİ BİLİYOR.

KARL MARX (1870)

EKONOMİK DENGESİZLİKTEN SOSYAL DENGESİZLİĞE

Ekonomik alandaki geri kalmışlık, sosyal alanda geriliği de beraberinde getiriyor. Bu illerin sağlık hizmetlerinden yararlanmada ne ölçüde geri kaldığı 4 ve 8'inci sütunlarda görülmüyor. Örneğin, Adıyaman'da her bin kişiye düşen doktor sayısı Türkiye ortalamasının % 17'si, İstanbul'dakinin ise % 4'ünden bile az. Eğitimle ilgili bilgileri içeren 5-7'nci sütunlar da benzer bir durumu belgeliyor. Bu illerde okur-yazarların oranı Türkiye ortalamasının altında. Giderek, Hakkari, Mardin, Siirt ve Urfa'da, Türkiye ortalamasının yansına bile ulaşmıyor (sütun 5). İlk öğretimdeki okullaşma oranının da Türkiye ortalamasının altında olması (sütun 6), bu yörelerle diğerleri arasındaki eğitim farklılıklarının giderek arttığını, artacağını gösteriyor. Orta öğretimdeki okullaşmayı gösteren 7'nci sütunun, ilk öğretimdeki okullaşmayı gösteren 6'nci sütunla karşılaştırılması, bir başka önemli olguyu sergiliyor. Herşeyden önce, bu illerin, Elazığ ve Malatya dışında, orta öğretime devam edebilmek yönünden de diğer yörelerin gerisinde kaldığı açık. Daha da önemlisi şu: Orta öğretimdeki okullaşmada, İstanbul ile Türkiye ortalaması arasındaki fark, ilk öğretimdeki okullaşmaya oranla daha fazla. Oysa Doğu ve Güneydoğu illeri için (dördü hariç) durum bunun tam tersi. Bu da, söz konusu illerde ilkokulu bitirenlerin pek çoğunun orta öğretime devam olanağını bulamadığını gösteriyor. Hem orta öğretime devam etsele ne olacak? Nasıl olsa, yüksek öğretime devam konusunda çok daha büyük engellerle, olanaksızlıklarla karşılaşacaklar. Üniversiteye giriş konusunda yapılan araştırmaların ortaya koyduğu sonuç bu. (4)

BİLİNÇLİ BİR POLİTİKA

Sosyal alandaki bu geriliğin temel nedeni ekonomik. Ancak, yukarıda da belirtildiği gibi, bu bölgelerdeki kamu harcamalarının düşük düzeyinin rolü de unutulmamalı. Başka bir deyişle, "bilinerek alınan ekonomik kararlarla bu bölgenin gelişmesinin engellendiği" de apaçık ortada. (5)

Öyleyse, kalkınma planlarında "bölgeler arasında dengeli bir kalkınma sağlama"nın amaçları arasında sayılmasına ne demeli? Alınan önlemlere (!) karşın, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının ortadan kalkmadığı, giderek, az gelişmiş yörelerden gelişmişlere doğru tasarruf ve nitelikli işgücü akımı ile daha da yoğunlaştığı, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda kabul ediliyor. (6) 12 Mart sonrası'nın "dikensiz gül bahçesi" ortamında hazırlanan Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, durumu çok daha açık seçik ortaya koyuyor. "Fertler arası gelir bölüşümünde olduğu gibi yöreler arası gelişmişlik farklarını kısa dönemde ortadan kaldırmaya çalışmak da, ekonomik bakımdan etkin olmayan kaynak dağılımına yol açarak uzun dönemde sermaye birikimini ve ekonomik gelişmeyi yavaşlatabilir. Bu nedenle milli ölçekteki üretken yatırımların yer seçiminde öncelikler, perspektif dönem boyunca (1972-1995) ekonomik kriterlere göre verilmelidir." (7)

Doğu halkının çilesi sosyalizmle son bulacak

KAPİTALİZMİN EŞİTSİZ GELİŞME YASASI

Burada, kapitalist birikim sürecinin gerek kişileri ve gerek bölgeler arasında eşitsizliği yol açtığı açıkça kabul ediliyor. Bir de, "sermaye birikimini ve ekonomik gelişmeyi yavaşlatmamak" için, devletin bu tür eşitsizlikleri giderici girişimlerde bulunmayacağı söyleniyor. Bu, devletin sınıflar üstü bir kurum olduğuna inanmakta direnenlerin önemle üzerinde durmaları gereken bir nokta.

Kaldı ki, burjuvazinin bölgesel dengesizlikleri giderecek girişimlerde bulunmasını beklemek, kapitalizmin temel niteliğini, özelliğini bilmemek demek. Çünkü bu dengesizlikler, en başta da belirtildiği gibi, kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasının bir sonucu. Bu nedenle kapitalizmin özü reddedilmedikçe, giderilmeleri, hafifletilmeleri olanağı yok. Eğer giderilmeye çalışılırsa, "sermaye birikimi ve ekonomik gelişme yavaşlayabilir" (!). Burjuvazi bunun bilincindedir. Üçüncü Plan'daki sözler de bunu kanıtıyor.

Bu eşitsiz gelişme eğilimi, kapitalizmin en duruyarlı noktalarından birisi. Üstelik, burjuvazi de bunun, bu alandaki güçsüzlüğünün farkında. Bu nedenle, kendisini bu zayıf noktadan yakalamak isteyenlere karşı, elindeki tüm silahlarını kullandığı amansız bir savaşa giriyor. Bir yanda, geri bölgelerde yaşayan yurttaşların demokratik hak ve özgürlük mücadelesini bastırmaya çalışıyor. Bu amaçla, insanları dilinden, dininden, mezhebinden sorumlu tutarak, ırkçı ve şoven uygulamalara girişiyor. Öte yanda, Doğu ve Güneydoğu'nun geriliğinden söz edenleri, buralarda yaşayanların hak ve özgürlüklerini savunmaları "bölücülük" suçluyor.

SORUN NASIL ELE ALINMAMALI?

Kimilerinin sorunu ele alış biçimi de burjuvazinin işini kolaylaştırıyor. Bunlar, örneğin, sömürünün insanlar arasındaki ilişkilerin bir türü olduğunu, coğrafi bölgelerin birbirini sömürmeyeceğini unutup, Batı'nın Doğu'yu sömürmesinden söz ediyorlar. Irkların fizyolojik açıdan birbirinden ayrıldığını, oysa sömürmenin sınıfsal bir olgu olduğunu, bu nedenle de fizyolojilerin birbirini sömürmesinin sözkonusu olmayacağını unutup, bir ırkın diğerini sömürdüğünü söylüyorlar. Temeldeki olgunun, kapitalizmin eşitsiz gelişme yasası olduğunu ve ırkçı, şoven politikaların, egemen sınıfların elinde, kapitalizmin başarısızlığını örtmede ve emekçileri bölmede etkin bir silah olarak kullanıldığını unutup, Doğu ve Güneydoğu'nun geri kalmışlığının ırkçılık ve şovenizmden kaynaklandığı-

nı ileri sürüyorlar. Bu tür yorumların ve bunlardan çıkarılan sonuçların toplumun hangi kesimlerinin işine yaradığını son yılların olayları açık seçik ortaya koydu.

KÖKLÜ ÇÖZÜMSOSYALİZMDE

Egemen sınıfların kendi aralarındaki ilişkiler de Doğu ve Güneydoğu'nun geriliğini sömürmede önemli bir rol oynuyor. Çünkü, Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu koşullar, burjuvazinin egemenliğini sürdürmek için kendinden daha geri güçlerle işbirliği yapmasını zorunlu kılıyor. Geri bölgelerde, bu güçlerin toprak ağaları ve büyük toprak sahipleri olduğu görülüyor. Feodal kalıntıların varlığını sürdürdüğü bu yörelerde kitlelerin uyanışı, bu grupların güçlerini yitirmesi anlamına geliyor. Öyleyse bu uyanışı önlemek gerek. Burada gene ırkçı ve şoven politikalar ve bölücülük suçlamaları, en çok kullanılan araçlar olarak çıkıyor karşımıza.

Nedenler ne olursa olsun sonuç hep aynı: Burjuvazi kapitalizmin ve kendisinin zayıflığını örtmek, egemenliğini sürdürmek için kullanıyor bu araçları. Onun için, bu politikalara, baskı uygulamalarına karşı çıkmak, kapitalizme, burjuvaziye karşı çıkmayı da gerektiriyor. Bu nedenle de, bu bölgelerin "geri kalmışlığına son verilmesi, bölgedeki yurttaşlarımızın demokratik hak ve özgürlüklerini tam olarak kullanabilmeleri, işçi sınıfının sosyalizmi hedef alan mücadelesinin bir parçasıdır." (8)

Notlar:

(1) Behice Boran: Türkiye ve Sosyalizm Sorunları (1968), s.187.

(2) Yürüyüş, 16 Eylül 1975, n. 23, s. 8

(3) a.g.e., s. 9

(4) C.Mihçoğlu: Üniversiteye Giriş ve Liselerimiz (1969)

(5) Yürüyüş, n.23, s. 3

(6) D.P.T.: Kalkınma Planı: İkinci Beş Yıl, 1968-1972 (1967), s.57

(7) D.P.T.: Yeni Strateji ve Kalkınma Planı: Üçüncü Beş Yıl, (1972), s.129.

(8) Yürüyüş, n.23, s. 3

Evma işçileri direniyor

«HALK SEKTÖRÜ» GREV, SENDİKA TANIMİYOR MU ?

EVMA İŞVERENİ ŞÖYLE DİYOR:

SENDİKANIN, İŞYERİMİZDE ÇALIŞAN TÜM İŞÇİLERİN HAKLARININ SAVUNUCUSU OLAMAYACAĞI MEYDANA ÇIKMIŞTIR. BU DURUMDA İŞÇİLERİMİZİN SOSYAL GÜVENLİĞİ, HAK VE MENFAATLERİNİN KORUNMASI HUSUSUNDA GERÇEK HALK SEKTÖRÜ OLAN KURULUŞUMUZ HIÇ BİR ARACI KABUL ETMEMEK KESİN GÖRÜŞ VE KARARINDADIR.

DİSK'e bağlı PETROL KİMYA-İŞ Sendikası 240 işçinin çalıştığı Boğaziçi Kolonya, Lobi, Çiti adlarındaki ürünleri üreten Deva Holding'e bağlı EVMA Ev İhtiyaç Maddeleri Sanayii A.Ş.'nde toplu sözleşme görüşmelerinde bir sonuç alınmaması üzerine greve başlamıştır.

Bu işyerinde uzun ve yorucu bir örgütlenme sürdüren PETROL KİMYA-İŞ üyeleri daha örgütlenirken sürekli olarak işverenin baskılarıyla karşılaşmışlardır. EVMA işvereni "İşyerlerine daha beş yıl sendika sokmayacağız", diyen Deva Holding yöneticilerine arkasını dayayarak 10 işçiyi işten atmıştır. Tüm baskılara rağmen PETROL KİMYA-İŞ sendikası bu işyerinde yetkiyi almış ve işvereni toplu sözleşme görüşmelerine çağırmıştır.

Ancak işverenin görüşmelere yanaşmaması üzerine Uzlaştırma Kuruluna gidilmiş, EVMA işvereni Uzlaştırma Kuruluna gönderdiği bir yazıyla "bu kurula saygımız vardır. Ancak ekseriyet sendikası olduğunu iddia eden sendika, tutumu ve toplu sözleşme görüşmelerinde beliren durumu itibariyle asıl mak-sadının başka konulara dönük olduğu kanaatini bizde yaratmıştır. Buna göre, sendikamızın işyerimizde çalışan tüm işçilerin haklarının savunucusu olamayacağı meydana çıkmıştır. Bu durumda işçilerimizin sosyal güvenliği hak ve menfaatlerinin korunması hususunda gerçek halk sektörü olan kuruluşumuz hiç bir aracı kabul etmemek kesin görüş ve kararındadır," diyerek Uzlaştırma Kurulunu çalışmaz hale getirmiştir. Bunun üzerine PETROL KİMYA-İŞ Sendikası 29 Şubat 1976 tarihinde bu işyerinde grev kararı almış ve işyerinde grev oylaması yapılmıştır.

Grev oylaması sırasında işveren işçilerin greve hayır demesi için bir bildiri dağıtarak onlara bazı haklar verdiğini, ücretlerini yükselttiğini bildirmiştir. İşçinin büyük bir çoğunluğunun greve "evet!" demesi üzerine işveren yeniden görüşme talebinde bulunmuş, yapılan görüşmeler sonunda da hiçbir olumlu sonuç alınamamıştır. Ve PETROL KİMYA-İŞ Sendikası 280 işçinin çalıştığı bu işyerinde 5 Mart Cuma günü greve başlamıştır.

TARİŞ'TE DİSK'İ DEVREDEN ÇIKARMAK ÜZERE. TEKSİF TARAFINDAN GİRİŞİLEN OYUNLARA SONUNDA MİSK DE KARIŞIR. TEZGAHLANAN OYUNUN KURMAYI ESKİ 21 MAYISÇILARDAN OLAN MHP'LI AYDIN TANYER'DİR. GELİŞMELERİN KENDİSİNE YARAYACAĞINI UMAN, BU NEDENLE DE İŞİN BAŞINDA KOMANDOLARA YARDIMCI OLAN TEKSİF MİSK'İN ATI ALIP ÜSKÜDARI GEÇMESİ ÜZERİNE AYILIR.

TARİŞ DOSYASI: KOMANDOSAL ÇELİŞKİLER

KOMANDO İŞGAL VE BASKISININ SONUCUNDA TARİŞ'TE ÜRETİM % 85 DÜŞÜYÜR. BU DURUM FAŞİST SALDIRI VE İŞGALLERİN DEVLETE AİT İŞYERLERİNDE YOĞUNLAŞMA NEDENLERİNDEN BİRİNİ DE AÇIKLIYOR. HANGİ ÖZEL SEKTÖR KURULUŞU BÖYLESİNE BİR DURUMA KATLANABİLİR? ANCAK, UZUN DÖNEMDE KAZANACAK OLAN FAŞİSTLER OLMAYACAK. FAŞİZMİN, İŞÇİLERE VERECEK HIÇ BİR ŞEYİ OLMADIGINI İŞÇİLER DE BİLİYOR.

Seydişehir Alimünyum Fabrikası ve Tariş İplik Fabrikası'nda olanlar faşist güçlerin işçi sınıfına yönelttiği çok yönlü saldırının en uç örnekleri. Böyle oldukları için de kamuoyunda en çok ilgi toplayan örnekler. Güncelliğini ve önemini koruyan bu tür olayları sık sık kamuoyu önüne getirmekte yarar var.

Yürüyüş okuyucuları hatırlarlar, ama hafıza tazelemek bakımından, Tariş İplik Fabrikası olaylarının geçişini kısaca özetleyelim. DİSK'e bağlı Tekstil ve TÜRK-İŞ'e bağlı Teksif Sendikaları arasında işçilerin örgütlenmesi için yoğun bir mücadele başlar. İşçiler son derece kararlıdır. Direnişleri, bıçakla adam yaralamaları içeren, uzun mücadelelerden sonra Tekstil Sendikası toplu sözleşme yapma yetkisini alır. Tariş'in AP'li yöneticileri durumdan hoşnut değildir. Daha önce Tariş Üzüm İşletmesinde sergilenen ve başarılı olan bir oyunu, bu kez İplik Fabrikasında uygulamak isterler ve işyerine ilk komando grubu gelir. Başlangıçta amaç, DİSK'İ işyerinden çıkarmak ve Teksif Sendikası ile toplu sözleşme yapmaktır. Ne var ki evdeki hesap çarşıya uymaz. İşyerinde kontrol ellerine geçiren faşist komandolar MİSK'e bağlı Türk Mensucat İş Sendikasını örgütlemeye girişirler. Tezgâhlanan oyunun kurmayı eski 21 Mayısçılardan olan MHP'li genel müdür yardımcısı Aydın Tanyer'dir. Gelişmelerin kendisine yarayacağını uman hattâ bu nedenle işin başında komandalara yardımcı olan Teksif, sonunda

ayılır. Ayılır ama atı alan çoktan Üsküdar'ı geçmiştir.

TOPLU SÖZLEŞME GÖRÜŞMELERİ ÇIKMAZDA

Toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi hukuken Tekstil Sendikasına aittir. Bu durum Tariş Yöneticilerinin hesaplarını bozmaktadır. Sonunda bir yol bulunur. Bir kaç göstermelik görüşmeden sonra işveren tarafı görüşmelerden çekilir. Amaç, sendikayı greve zorlamaktır. Yapılacak bir grev oylamasında, faşist komandoların baskısı altındaki işçiler "greve hayır" diyecekler ve böylece Tekstil Sendikasının yetkisi düşecek. Tutar mı tutmaz mı bilinmez ama hesap bu. İşçiler birine kendi özgür iradeleriyle, diğerine baskı ile olmak üzere her iki sendikaya da üyedirler. Türk Mensucat İş Sendikası 1060 işçilik (hiç üyesi olmayanlar da dahil olmak üzere) bir listeyi 40 ar lira aidat kesilmek üzere işverene vermiş bulunmaktadır.

FAŞİSTLERİN DURUMU DA PEK PARLAK DEĞİL

Son zamanlarda faşistlerin aralarında çatışmalara varan çelişkilerin varlığı yaygın bir söylenti halinde. Aralarında pavyon fedailer, sokak serseri lumpenler var. Bunlar, kadın işçilere sarkıntılık ediyorlar. Irza geçme olaylarından ve bu yüzden çıkan kavgalardan bahsediliyor. Bir faşistin Cumhuriyet gazetesinde ya-

GÜCÜ ÜRETEENLER VE YANSITANLAR

METİN ÇULHAOĞLU

Türkiye'de sınıf mücadelesi yıllardır sürüyor. Sınıf mücadelesinin yoğunlaştığı belirli dönemlerde, mevcut siyasal iktidarlara karşı yoğun muhalefet hareketleri ortaya çıktı. Bunların arasında, özellikle dördü dikkati çekiyor: Sırasıyla, CHP, DP ve AP iktidarlarına yönelen 1950, 1960, 1971 öncesi muhalefetler ve günümüzde MC'ye karşı sürdürülen mücadele.

Tümünün özünde yoğun sınıf mücadeleleri var. Her biri, sınıf mücadelesini farklı politik konumlarda, farklı siyasal örgütler aracılığıyla yansıtıyor. Burada tartışma yok. Ancak hemen dikkati çeken, belirgin bir olgu var. Bu olgu, ilk iki muhalefet dönemini son ikisinden ayırıyor. Sosyalizmin, 1950 ve 1960 öncesi muhalefet dönemlerinde ağırlığını potansiyel ve güç olarak koyduğu söylenemez. Buna karşılık, 1971 öncesi AP iktidarına karşı mücadelede, sosyalizm, potansiyel olarak ağırlığını duyurdu. Potansiyel, güce dönüşecekken, sürece kesintiye uğradı.

Bugün, sosyalist potansiyelin sosyalist güce dönüşmesi yolunda önemli adımlar atılmış bulunuyor. Geçmişte erişilen noktaya yeniden ulaşmak yerine, onun da aşılması söz konusu. Ancak yine de, günümüzde sosyalizmin, etkinliğini daha çok sosyalist potansiyel olarak sürdürdüğünü söylemek gerek. Gerçekçilik, bunu gerektiriyor. Sosyalist birikimin en üst düzeyde güce dönüşmesi, sosyalizmin nicel ve nitel etkinliğinin bütünleşmesi, sosyalizmin bir iktidar alternatifini oluşturma anlamına geliyor. Türkiye'de hareket henüz bu boyutlara ulaşmış değil. Örgütlenme sürecinde atılan adımlarla ulaşacak.

Örgütlenme süreci, ayrı bir konu. Bugünkü somut durumun gösterdiği gerçek, MC iktidarına karşı somutlaşan sınıf mücadelesinde sosyalizmin ağırlığının daha çok potansiyel olarak duyulması. Bu söylenenleri şöyle açmak mümkün: MC iktidarının karşısında geniş yığınlar var, bu bir. İkincisi, güçleri, etkinlikleri giderek artan kitle örgütleri var. Geniş yığınların MC iktidarına karşı politik hareketlenişinde sosyalist potansiyelin payı büyük. Bu potansiyelden şimdilik ağırlıklı olarak yararlananlar sosyalist olmaması, bu gerçeği değiştiriyor. İkincisi, demokratik kitle örgütlerinin hareketlendiği kaynak da sosyalizm. Başka deyişle, bu örgütler hedeflerini, çizgilerini sosyalist birikimin ışığında sapıyorlar. Buradan hareketle MC iktidarının karşısına çıkıyorlar. MC'ye karşı bugünkü muhalefeti niteliksel olarak 1950, 1960 muhalefetlerinden, niceliksel olarak da 1971 muhalefetinden ayrıran özellik burada.

Bu özelliğin, bu sürecin üzerinde durmak gerek. Türkiye'de, küçük burjuva meslek örgütleri, diğer ülkelerin deneylerine kıyasla ekonomizm aşamasını kısa sürede aştılar. Kimileri bu aşamayı hiç yaşamadılar bile. Bir başka deyişle bu örgütler, mesleki sorunlarını Türkiye kapitalizminin sorunları ile bütünleştirme ve bunun sonucunda sorunların çözümünü sosyalizme

görme sürecini çok kısa sürede tamamladılar. Bu, Türkiye'nin yapısındaki "kilitlenme" ile ilgili. Sorunların çözümü ancak sosyalizmi gösteriyor. Başka ara aşama, hedef tanımlıyor.

Kilitlenmenin getirdiği sonuçların önem ve yararları çok büyük. Ancak, birlikte getireceği yanlışların, yanlış eğilimlerin üzerinde durmak koşulu ile. Bu yanlışlar yine potansiyel ve güç kavramlarına ilişkin. Bugün, mücadelede ön saflarda yer alan kitle örgütleri yalnızca sosyalist potansiyeli yansıtıyorlar. Kendi başarılarına, sosyalist bir güç değiller. Sosyalizmin gücünü yansıtıyorlar. Bunların etkili siyasal güç haline gelmeleri, sosyalist siyasal örgütler kuracakları diyaloğa bağlı. Bunun dışında, uzun dönemdeki etkinlikleri, ekonomik, mesleki alana sınırlı.

Diyalog kavramı üzerinde de net olmak gerekiyor. Bu, kitle örgütlerinin mücadele doğrultusunun sosyalist örgütün siyasal mücadeleye doğrultusu ile çakışması anlamına geliyor. Başka türlü bir ilişkinin ya da "bağımlılığın" her iki doğrultu üzerinde de olumsuz etki yapacağını, başta sosyalist örgüt, herkes biliyor.

Demokratik kitle örgütlerinin, sendikaların görmeleri gereken gerçek bu. Demokratik kitle örgütlerinin sosyalist potansiyeli yansıtması, aydınların ışığı yansıtması gibi. Ayna, ışığı ürettiği sanısına kapılmamalı. Bu hem kendine, hem de ışığa ihtiyacı olanlara zarar verecek bir sanı.

Kitle örgütlerinin ve hatta sendikaların kendi "sosyalist güç"lerini abartmaları, kendilerinin dışındaki gerçek sosyalist gücü küçümsemelerinden kaynaklanıyor. Bu küçümsemenin nedenleri üzerinde yeterince duruldu. Sonuçları ise yavaş yavaş ortaya çıkıyor. Kendi tabanından soyutlanma endişesi, bu tabana yönelen sosyalist örgütleri küçümseme "zorunluluğu" ile birleşince kimileri ne İsa'ya ne de Musa'ya yaranamaz durumda kalıyor. Örneğin, CHP'nin ileri gelenlerinden Erol Çevikçe, televizyonda sosyalizm adına Tunç'un karşısına çıkan Kemal Türker'i şöyle eleştiriyor: "DİSK, hangi siyasal tavır aldığına ve alacağını, tam, açık seçik ortaya koymadı."

Bu sözlerden çıkarılacak ders çok. İşçi sınıfının politik örgütünden soyutlanmak, kişileri ya da örgütleri siyasal belirsizlik ve tavırsızlığa götürüyor. Sosyalizm adına ortaya çıkanların bunu bir CHP'iden mi öğrenmeleri gerekiyor?

Son söz şu: Demokratik kuruluşlar, örgütler, sosyalist mücadelede gerçekten çok önemli unsurlar. Ama temel doğrultuyu sosyalist örgüt ve onun gelişmesi belirliyor. Önemleri ne olursa olsun kimi kuruluşların sosyalist örgüte dudak bükmeleri sosyalist örgütü kitlelerden soyutlamaz. Ama dudak büklenleri çok şeyden soyutlar. Zaman gösterecek.

yınlanan mektubunda bahsettiği "Ülkücü'lüğe yakışmayan davranışlar" bunlar olsa gerek. Ayrıca "Dinci Milliyetçilerle", "Dinsiz-Şamanist Milliyetçilerin" varlığından ve "Dinci Milliyetçilerin" kadın işçilere sarkıntılık edenlerle, bıçak çekmeye varan kavgalara giriştiklerinden söz ediliyor. Tariş'te çalışan ve Bornova Üniversitesine yapılan saldırı sırasında silahları ile birlikte yakalanan 48 komandanın iş akitleri "hamamın namusunu kurtarmak" endişesiyle feshedildi. Bu arada durumdan pek hoşnut olmayan eski teksif üyesi işçiler de kıpırdanmaya başladılar.

TEKSİF AYILIYOR

Başlangıçta komandoların kendileri için çalışacağını sanan Teksif yöneticileri biraz geç te olsa ayıldılar. Teksif genel başkanı ve AP genel başkan yardımcısının İzmir'e gelmesinden sonra hareketlenmeye başladılar. Postayla işçilerin evlerine gönderdikleri, birinci hamur kağıda basılmış süslü bildirimlerde "...Önce DİSK adlı sahte devrimciler sonra da MİSK adlı sahte milliyetçiler işyerinize musallat oldular. Hak hukuk dinlemediler, baskıyla, zorbalıkla bu güzide fabrikaya kan ve gözyaşı getirdiler." dedikten sonra, banka reklamını andırır bir üslupla "Teksif sendikası sizleri koruyacak ve mutlu edecektir. Teksife üye olun ve yarınınıza güvenle bakın" diye eklemekteler.

Teksif'in işkolu yetkisi var. Ancak üyesi yok. Teksif'in bu girişimi zaten yeterince karışık olan işleri iyice arap saçına çevirmekten başka bir işe yarayaçağa, şimdilik, benzemez.

FAŞİST SALDIRGANLIĞIN BİLANÇOSU: ÜRETİM % 85 DÜŞTÜ

Bütün bu olanların, ulusal ekonomi açısından önemli sonuçları var. Bilindiği gibi Tariş, devlet-üretici ortaklığından oluşan bir kamu kuruluşu. Şimdi, bu kuruluşta üretim % 85 dolayında düştü. Avrupa ülkelerinden çok önceden alınan siparişler, yerine getirilemediği gibi, üretim kalitesi de düştü. 650 işçi çalışırken 25 bin işlik kapasiteyle günde 15-18 bin ton pamuk işleyen fabrikada şimdi 1060 işçi ve 37.500-50.000 işçi çalışmasına karşılık günde ancak 6-9 bin ton pamuk işlenebiliyor. Ve hiç kimse, devlet parasını, küçük üreticilerin alın terini çar çur eden yöneticilerden hesap soruyor. Bu durum, faşist saldırıların neden kamu işyerlerinde yoğunlaştırıldığını da açıklamaya yetiyor. Hangi özel sektör kuruluşu böylesi bir duruma katlanabilir?

Tariş olayları, hızla bir sona doğru yaklaşıyor. Kısa vadede sonuç şöyle ya da böyle olabilir. Bunu şimdiden kestirmek olanaksız. Ancak uzun dönemde kazanacak olan faşistler olmayacaktır. Faşizmin işçi sınıfına verebileceği hiç birşey yok. Bunu işçiler de biliyor.

BURSA'DA İŞVEREN-KOMANDO İŞBİRLİĞİ

MC iktidarının kuruluşu ile birlikte, özellikle devlete ait işyerlerinde yoğunlaşan faşizan baskılar giderek yaygınlaşıyor. Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki özel işyerlerinde, işçiler üzerindeki anti-demokratik baskılar yoğunlaşıyor.

Geçenlerde, DİSK'e bağlı Maden-İş, Tekstil, Turizm-İş, Sosyal-İş, Basın-İş ve Keramik-İş sendikalarının Bursa'da yaptıkları ortak bir basın toplantısında özellikle bu konu üzerinde, somut örnekleriyle duruldu. MC'nin işçi sınıfını hedef alan ve giderek yoğunlaşan baskılarına dikkat çekildi. Bunların yanısıra, son sıralarda Bursa'da özellikle güdümlü basının da aracılığıyla sürdürülen DİSK'e saldırı kampanyası dile getirildi. Basın toplantısında değinilen konulardan biri de Bursa'da özel sektöre ait bir işyerinde, işçilere karşı girişilen anti-demokratik uygulamalar idi.

Bursa'da, Cavit Çağlar, Şükrü Şul-kaya, Mümin Gençoğlu ve varislerinin sahipliğinde bir boyahane var. Adı, Aksoylar. Bu işyerinde 200 işçi çalışıyor. DİSK'e bağlı Tekstil Sendikası bu işyerinde çalışan işçilerden 160'ını üye yapıyor.

Ancak işverenler bu durumdan pek memnun kalmışa benzemektedirler.

Önce tüm işçileri toplayarak, Tekstil sendikasıyla ayrılmalarmı, Teksif'e kaydolmalarını istiyorlar. İşverenlerin ilân ettiklerine göre bunu yapmayanların iş akitleri kesinlikle feshedilecektir.

İşveren sonuçtan o kadar emindir ki, istifa ve yeni sendikaya kayıt işleri için işyerine noter dahi getiriyor. Ancak işçilerin önemli bir bölümünün Teksif'e üye olmaya yanaşmadığını gören işveren bu kez işçileri teker teker odasına çağırarak zorluyor. Ya Teksif'e üye olacaksınız, ya da...

Bu arada 10 işçi işten atılıyor. Ama Aksoylar'da kesin sonuç henüz alınmış değil. İşçiler sarı Teksif'e üye olmamakta direnmiyorlar.

İşverenlerin, işçi sınıfı üzerinde Teksif aracılığıyla giriştikleri baskıların ilk örneği Aksoylar değil. Bundan önce, Tekstil Sendikası Santral Dikiş adlı işyerinde örgütlenirken bu sendikaya üye olanların gece yolları kesilmiş, Tekstil Sendikasına geçmeye zorlanmışlardı.

Bu gibi işlerde vurucu güç olarak kullanılanların kimliklerini kestirmek fazla güç değil. Sanayi sitesindeki Teksif Şube binasında 25-30 kadar silahlı komandanın sürekli yapıp kalktığı Bursa'da herkesin ağzında.

«YURTSEVER, ANTİFAŞİST CEPHE

YOLUNDA İLERLİYORUZ»

ŞİLİ KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ SEKRETERİ VE POLİTİK KOMİSYON ÜYESİ AMERİKO SORRİLYA'NIN SBKP 25. KONGRESİNDE YAPTIĞI KONUŞMA

Heyetimiz, Sovyetler Birliği Komünist Partisi 25. Kongresi'ne Şili Komünist Partisi'nin sıcak selâmlarını sunmak için tam yetkilidir. Bu olaya son derece özel bir önem veren merkez komitemiz, sizlere Şili'li komünistlerin selâmlarını yollamak için, ülkedeki yöneticilerinden birini görevlendirmeye karar vermiştir. Partimiz, burada genel sekreter Yoldaş Luis Korvalan tarafından temsil edilmek istedi. Ama o şimdi faşizmin zindanında bulunmaktadır. Ama sizi temin ederiz ki, Yoldaş Korvalan, Şili'nin özgürlük savaşının sembolüdür ve Kongre'nizin çalışmalarını sizinle birlikte izlemektedir.

Kardeşçe dayanışmanızdan ötürü Şili'li komünistlerin şükranlarını iletme görevi verildi bize. Başkan Allen-de'nin ölümünün ve halka karşı daha birçok suçun sorumluluğunu emperyalizmle birlikte taşıyan faşist rejimle ilişkilerinizi hemen kesmenizden ötürü sizlere hep minnettar kalacağız.

Partimizin ve sosyalist topluluk ülkelerinin tüm dünya ilerici ve demokratik güçleriyle birlikte bize karşı gösterdiği dayanışma, diktatörlüğü karşı savaşında Şili halkına ve Şili işçi sınıfına ilham vermiştir ve vermeye devam etmektedir.

Şili halkı, acılarında da, sevinçlerinde de Sovyetler Birliği'ni kendisine dost sayabileceğini bir kez daha anlamıştır. Partimizin kurucusu Rekabarren'in, Sovyetler Birliği'nin tarihi rolünü ve antilsovyetizmin, antikomünizmin bir türü olduğunu değerlendirmesinde partimizin yanlışmadığını yaşam bir kez daha göstermiştir.

Uluslararası dayanışma, halklara, mücadelesinde ve zafere ulaşmalarında yardım eden en önemli faktördür. Şili, uluslararası dayanışmanın gücünü derinden duymuştur. Ve biz, gerek kendi ülkemizdeki örnekten, gerekse şimdi Angola'daki örnekten; Maoist yöneticilerin proleter enternasyonalizmi ilkelerinden

ayrılarak ellerinde binlerce komünistin ve yurtseverin kanı olan emperyalizmle, ırkçılarla ve faşist cuntayla nasıl dayanıştıklarını bir kez daha gördük.

Sosyalist Küba, er ya da geç Lâtin Amerika ülkelerinin zafere ulaşacaklarını göstermiştir. Bu güven, anlamı itibarıyla öncü niteliğinde olan kıtımız komünist partilerinin Havana'daki toplantısında ve Küba Komünist Partisi'nin 1. Kongresi'nde pekiştirilmiştir. Şili'de Pinochet'in kanlı faşist diktatoryasını kurmaya yönelik ABD'nin en gerici çevrelerinin politikası ve Uruguay'da, Brezilya'da, Paraguay'da, Boliviya'da ve öteki ülkelerdeki Şili benzeri rejimler özgürlük hareketlerini durduramayacaklardır. Halk kitleleri ve her şeyden önce işçi sınıfı antiemperyalist ve antioligarşik devrim yolunu temizlemek için, demokrasi için mücadele etmektedir.

Şili halkının birincil görevi faşist cuntayı devirmektir. Partimiz ve Halk Birliği'nin öteki partileri, cunta üzerindeki zaferi tayin edici faktörün ülke içinde verilecek savaş olduğunu anlıyorlar.

Biz, Yoldaş Brejnev'in yaptığı Şili olayları analizi ile mutabıkız. (Bkz: YURUYUŞ, sayı: 49) Halk hükümetinin oluşması, işçi sınıfının ve tüm halkın muazzam bir zaferiydi. Bunun yanı sıra, hükümet, üç yıl zarfında derin sosyal değişimler yaşadı ve işçi sınıfının yaratıcı faaliyeti görülmemiş bir refah yarattı. Faşistler bunu Şili halkının hafızasından hiç bir zaman silmeyeceklerdir.

Partimiz bu dönemde yapılan yanlışları gizlemiyor. Bu yanlışları eleştiri, özleştirir ruhu içinde öğreniyoruz ve gerekli çıkışları buluyoruz. Bu yapılmaksızın zafere ulaşamaz. Bunun yanı sıra biz Şili deneyine ilişkin olarak uluslararası komünist ve işçi hareketinin yaptığı değerlendirmeleri büyük bir dikkatle izliyoruz. Bu, geçmişte yaptığımız hem hatalarımızı hem de başarılarımızı öğrenerek şimdiki parti tavrımızı mükem-

mellemişimizde bize çok yardım ediyor. Böylesine zengin politik deneylerden geçen partimiz güçlenmekte ve direnişie yaptığı katkı daha da artmaktadır. Faşistler bizim halkla olan bağlarımızı kıramayacaklardır. Sosyalist ve komünistlerin birliği, Halk Birliği partilerinin koalisyonu var olmaya devam edecektir. Yurtsever bir antifaşist cephe kurulması yolunda ilerliyoruz. Bu bakımdan biz, Genel Sekreterleri Yoldaş Carlos Altomirano başkanlığında Sosyalist Parti heyetinin burada bulunmasından memnunuz.

Antifaşist direnişin birincil gücü işçi sınıfıdır. Diktatörlüklerin politikasına karşı çıkarken, işçi sınıfı, yalnızca kendi çıkarlarını değil, faşizmin zulmü altındaki tüm sosyal tabakaların çıkarlarını savunur, onları savaşa çağırır. En ufak bir hoşnutsuzluk gösterisinin ve herhangi bir direniş birleşmesinin faşizmin ne denli acımasız baskılara girişmesine neden olduğu geniş çapta bilinir. Kaldı ki Şili'de savaşı geç bir tek

gün yoktur. Bu savaş değişik biçimler almaktadır. Emekçilerin taleplerini dile getirdikleri mitingler ve grevler, onları kendi güçlerine daha çok inandırmakta ve direniş hareketinin ilerdeki şahlanması için koşullar yaratmaktadır. İdeolojik savaş geniş ölçüler almakta, yeraltı (ilegal) propaganda genişlemektedir.

Üzerinden 4,5 yıl geçtikten sonra cunta, yalnızca uluslararası alanda tecrit olmakla kalmamış, ülkenin içinde de hiç bir kitleleşme desteğe sahip olamamıştır. Halk birliği partilerinin yanı sıra, hristiyan demokratlar, katolik ve öteki kilselerle zamanında gerici darbeyi desteklemiş olan orta tabakalar ve orta burjuvazi de az ya da çok ölçüde cuntaya karşı çıkmaktadır. Askerlerden birçoğu, halk cellâti faşistlerin kendilerine verdiği buyrukları yerine getirmek istemiyorlar. Halk kitleleri antifaşist birliğin kurulmasını ivedi bir görev olarak görüyorlar.

Yapmış olduklarımızı az buluyoruz ve kitlelerin hareketlerini daha da aktifleştirmeye çalışıyoruz. Halka, birlik için daha kesin mücadele vermek gerektiğini, zaferin en birincil koşulunun bu olduğunu ve işçi sınıfının diktatoryaya karşı tarihsel rolünü oynamasına imkân vermemek ve Şili halkının önünde duran ciddi sorunları çözümlenmemiş durumda bırakmak isteyen güçlere ancak bu yolla engel olunabileceğini durmadan açıklıyoruz.

Bugün artık açıktır ki Pinochet iktidarda tutunamayacaktır. İşlediği tüm suçlar, işkenceler, toplama kampları faşizmi kurtaramayacaktır. Halk onu devirecek ve zaferi kazanacaktır!

Yoldaş Brejnev'in ülkemiz için söylediği sözler, Luis Korvalan ve faşist cuntanın tüm öteki mahkumlarına özgürlüklerinin verilmesi talebini desteklemesi Şili'de ve tüm dünyada ateşli bir yankı bulacaktır.

Yaşasın Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 25. Kongresi!

Yaşasın proleter enternasyonalizmi!

Yaşasın partilerimiz arasındaki savaşçı birlik!

Yaşasın halklarımız arasındaki dostluk!

SAFRA TADANA HER ŞEY ACI GELİR

Y. KASHLEV

yıkıcı olduğunu görüyoruz. Asya'da kolektif bir güvenlik sisteminin kurulmasına karşı çıkmak, Hint nükleer muhafızlarına yöneltilen provokatif saldırılar, "bege monyacılaşma karşı savaş" maskesi altında Japonya'yı da kendi Sovyet düşmanı çizgilerine çekmeye çalışmak, komşu ülkelere yönelen ardı arkası gelmez toprak talepleri; bütün bunlar Çin'in dünya halkların tedbirin eden dış politikasına küçük bazı örneklerdir.

Dünya politikasında giderek merkezi bir yer teşkil etmeye başlayan silahlanma yarışının durdurulması sorununda, Çin'in aldığı tavır özellikle değerlendirilmelidir. Herkes biliyor ki, Çin Halk Cumhuriyeti bugüne kadar silahsızlanma alanında bir tek anlaşma imzalamamıştır. Maocular, Sovyetler Birliği'nin, dünya silahsızlanma konferansının, nükleer güce sahip beş ülkenin katılacağı bir konferansın toplanması ve bu güçlerin askeri bütçelerinde indirim yapmaları yolundaki önerilerine karşı çıkmışlardır. Nihayet, 1975 yılı güzünde Sovyetler Birliği, silahlanma yarışına son vermede büyük önem taşıyan iki öneri getirmiştir: Birleşmiş Milletler'e: Bütün nükleer testlerin ve kitle krımına yönelik yeni silah ve sistemlerin geliştirilmesinin yasaklanması. Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerin büyük desteği ile karşılanan bu öneriler Çin Halk Cumhuriyeti delegelerince hiç itibar görmemiştir.

Uluslararası ilişkilerin gelişimi söz konusu olduğunda, 1975 yılının taşıdığı önem nedir? 1975 yılı, tarihe hangi açıdan damgasını vurmuştur? Bu sorulara farklı açılardan farklı cevaplar verilebilir. Ancak bütün bu farklı cevapların bir ortak noktada birleştiğini herkes kabul edecektir: 1975, bir barış ve detant yılı olmuştur.

Geçtiğimiz yılın baharı, balkların uzun süredir beklendikleri bir gelişmeye tanık oldu. Dünya'nın en tehlikeli çıbanbaşlarından birinde, Güney Doğu Asya'da, savaş nihayet sona erdi. Güneydoğu Asya'da sosyalizmin öncülüğünü yapan Viet-Nam Demokratik Cumhuriyeti daha güçlü mevziler kazandı. Aynı anda, Güney Viet-Nam toprakları Amerikalı saldırganlardan ve onların kukullarından temizlendi. Kamboçya'da ulusal güçler kazandı. Laos'da, önemli devrimci gelişmelere tanık olundu. Bütün bunlar yalnızca Asya'da değil, bütün dünyada, ortamın büyük ölçüde ilerici güçlerin lehine değişmesi anlamına gelmektedir.

AVRUPA'DA ATILAN DEV ADIM

Avrupa'da, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı tamamlandı. 35 devlet başkanının katıldığı bu önemli konferans, detantın gelecek yıllarda dünya politikasının yöneldiği gereken temel doğrultu olduğu görüşü onayladı.

Bir zamanların o güçlü sömürgeciliği bir daha kazanamayacağı mevziler kaybetti. 1975 yılı, son sömürge imparatorluklarından birinin ulusal kurtuluş hareketinin darbeleri ve Portekiz'deki demokratik devrim sonucunda yerle bir oluşuna tanık oldu. Afrika'da yeni ve bağımsız devletlerin kuruluşu gündeme geldi.

Bütün bu gelişmelerin taşıdığı anlam şu: Dünya'daki güçler dengesi, kararlı bir biçimde sosyalizmin ve onun doğal müttefikli ulusal kurtuluş hareketinin lehine değişmektedir. Emperyalizmin, sömürgeciliğin ve gericiğin mevzileri giderek zayıflamaktadır. Tarihin en kanlı savaşından 30 yıl sonra cereyan eden bu gelişmeler, 1975 yılını dünya barışının güçlenmesinde önemli bir kilometre taşı yapmıştır.

HOŞNUTSUZLUKLAR

Bütün bu gelişmeler insanlık için sevindirici. Ancak dünyamızda beyazı sıyah, sevindirici gelişmeleri karanlık ve korkutucu gören bazı güçler, kişiler de var. Bunların başında Pekin'deki şefler gelmektedir. Gerçekten de, barışçı güçlerin uluslararası güvenliği sağlama yolunda attıkları her adım, Pekin tarafından yalnızca sözde lanetlenmemekte, eylemde de bunlara karşı cephe alınmaktadır. Örneğin Çinli yöneticiler Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın toplanmasını önlemek için büyük gürültüler kopardılar. Pekin'e gelen her Batı Avrupa delegasyonu, "konferansın tehlikeli sonuçları" ve "Sovyetlerin Avrupa'ya

nüfuz etme girişimleri" konusunda "uyanıldı". Ayrıca Pekin yöneticileri bunlara "NATO'nun güçlendirilmesi gereğinden", "Avrupa kıtasında ABD'nin askeri varlığının korunması zorunluluğundan" dem vurdular. Bu çabalarıyla Maocular, açıkça barışın en azılı düşmanlarının yanında yer almışlardır. Pekin'in 1975 yılı "şeref misafirleri" arasında, Avrupa konferansı kararlarına açıkça karşı çıkan tek Batı Avrupalı lider olan Batı Alman Franz - Josef Strauss ve İngiltere'nin muhafazakar eski lideri Edward Heath özellikle dikkati çekmektedir.

Bu ziyaretçiler listesi daha uzatıldığında, anti-sovyetizm ve detant düşmanlığının, artık Pekin'e giden en iyi paso olduğu ortaya çıkmaktadır.

ALMANYA SORUNU

Pekin'in "Avrupa politikası"nın anlamı, yalnızca Avrupa Konferansı'na ve kararlarına karşı çıkmaktan ibaret değildir. "Almanya sorunu" diye bilinen konuda Çinlilerin aldığı ve "tüm Alman ulusunun birleştirilmesi" hesapları yapan bazı Batı Alman güçlerinin desteklenmesine yönelik tavır, Alman Demokratik Cumhuriyeti dahil, sosyalist ülkelerin izlediği politikaya aykırıdır. Bir çok ülkenin basınında da yer aldığı biçimde, Pekin Portekiz'de demokratik ve gerici güçler arasındaki mücadelede ortağı karıştırmaya çalışmış, Portekiz Komünist Partisi ve "Portekiz'e Sovyet müdahalesi" konusunda yaydığı söylentiler en çok NATO yanlısı gerici güçlerde yankı bulmuştur.

AVRUPA GERİCİLİĞİNİN YANINDA

Avrupa işçi sınıfı ve Komünist partileri, sosyalist topluluk görüşünün karşısına çıkanları "bütünleşmiş Batı Avrupa" tezini Pekin'in aktif bir biçimde desteklemesini kinamışlardır. Aynı güçler, Pekin'in Batı Avrupa tekellerini desteklemesine ve Ortak Pazar merkezine acele bir elçi tayin etmesine de karşı çıkmışlardır. Çin Halk Cumhuriyeti Başbakan yardımcısı Teng Hsiao Ping 1975 yılı baharında Avrupa'ya yaptığı bir gezide, Paris'te, Pekin'in Avrupa "politikası"nı açıkladıktan sonra, Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri Georges Marchais şunları söylüyordu: "Bu Çinli liderin tröstleşmiş ve monopolleşmiş bir Avrupa'yı, katadaki en gerici rejimleri savunması, sosyalist ülkelere karşı saldırılar birliğin oluşturulması çağrılarını yapması gerçekten gariptir. Çin Komünist Partisi Marksizm-Leninizm'in ilkelerini hepten bir yana atmıştır."

ASYA'DA DA...

1975 yılına şöyle bir göz attığımızda, Çin'in Asya politikasına hakim olan çizginin de olumsuz ve

SAVAŞ VE SOSYALİSTLER

Çin'in bütün silahsızlanma girişimlerine karşı çıkışı bir çok ülkenin daha çok dikkatini çeker olmuştur. Çünkü dünya basınında yer alan haberlere göre, son zamanlarda Çin'in ulusal gelirinin büyük bir bölümü nükleer silahların, balistik füzelerin geliştirilmesi gibi amaçlara ayrılmaktadır. "Savaşta hazırlıklı olma ve siper kazma" çağrıları, Çin propagandası makinasının önemli bir bölümünü haline getirmiştir. Pekin'deki liderler, hâlâ Mao'nun "savaşın korkulacak bir şey olmadığını", yüz milyonlarca kurbanın kemikleri üzerinde "yeni bir dünyanın kurulacağı" yolundaki formülünü savunma durumundadırlar. Bu konuda, Maocularla, sosyalist topluluğun barışsever çabaları ve Lenin'in öngörülerini arasında büyük bir uçurum yer almaktadır. Lenin şöyle diyordu: "Savaşın işçi ve köylüler için ne dayanılmaz acılar, belâlar getirdiğini biliyoruz. Hem de çok iyi biliyoruz. İşte bu nedenledir ki, bu konu üzerinde en hassas ve dikkatli bir biçimde duruyoruz."

SAFRA TADANA...

1975 yılı, bahsetmeden geçilmeyecek başka gelişmelere de sahne olmuştur. Bunların arasında Pekin'in NATO ülkeleri ve Güney Afrika ile birlikte Angola'daki gerici ve ulusal güçlere karşı grupları ve örgütleri desteklemesi, hatta silahlandırması başta gelmektedir. Bunun yanı sıra, yine 1975'te Maocuların Şili'de Pinochet ile förtü sürmüş, Birleşmiş Milletler'e gelen tüm meselelerde Çin, Sovyetler aleyhinde pazarlıklara girişmiştir.

Pekin 1976 yılına, 1975'den kalma bu bilanço ile girdi. 1975'in olayları Maocuların sevinmesine yer bırakmayacak kadar barıştan yana. 1975'i bitirirken dünya halkları barışın güçlenmesinden doğan bir mutluluk içindeydiler. Maocular ise 1975 yılına acı bir yüzle bakıyorlar. Uygun bir atasözünün dediği gibi: "Safra tatmaya alışana her şey acı gelir".

ROMANDA YÖNTEM SORUNU

GURSEN TOPSES

Roman, gitgide sıkı bir işlerlik kazanıyor Türkiye'de. Toplumun hızlı yapısal değişimi, sancısı, çelişkileri, büyük romanlara gebe. Romanın sanatsal boyutlarına yarasır gerilimleri, değişimi, büyük ve içerikli toplumsal çalkantıları yaşıyoruz. Roman, kendini yaratacağı, besleyeceği kaynağa her gün bir parça daha fazla kavuşuyor. Emek-sermaye çelişkinin kabaran gerilimi, yabancılık sermaye ile bütünleşmiş sermayenin kendi içindeki çelişkileriyle bozulan yüzü, toplumun faşist tirmanışla kutuplaşıp bozulan dengesi, gerginleşen sınıf ayrılıkları, çürüğe yürüyen ekonomik yapıyla gelişen insanların çıkar ve ekmek kavgaları, toplumun her kesimine yansıyan insan davranışlarının en yozlaşan yüzü, sürekli değişen toplum yapısı, sürekli değişen, bilinçlenen insan yığınları. Bütün bunlar, gerçek romanın, uzun soluklu, boyutları geniş, kapsamlı romanın oluşumuna yol gösteren belirleyici etkenler olmalı. Bu ölçüde de, romanın işlerliği, etkenlik alanı ve işlevi güçleniyor. Etkenliğine gerektesim duyuluyor.

ROMANI DOĞURAN TOPLUMSAL YAPI

Roman, boyutlarının genişliği, yaşamı derinlemesine içeriğiyle kavrayıcı uzun soluklu özelliğiyle öteki edebiyat türlerinden ayırdedici bir niteliğe sahip. Öte yandan, 17., 18. yy. burjuva sanayi toplumunun ürünü. Oralarından almış besinini, gereksinimini. Balzac, Zola içinde yaşadıkları bozuk, çelişkili kapitalist toplumun sancılarını, çelişkilerini romanla anlatabildiler ancak. Kocaman Fransız edebiyatı, kendi romanını Balzac, Zola üzerine kurdu geliştirdi. Kutsal kitapların etkenliğini bir yana bırakırsak, geleneğini bunlar üzerine kurdu Fransız romanı. Gerçekçilik edebiyatı bunlarla gelişti; ilkerki romanın sağlam, güvenilir yapı taşları oldu. Ve kocaman Rus edebiyatı, Turgenyev, Gogol, Gorki, Tolstoy'dan, Şolohov'lara, Gladkov'lara değin yürüyen geleneğini, Rus toplumunun sorunlar yığılı kaynağından, geniş boyutlu toplumsal değişmesinden aldı.

Türkiye'de ise, böylesi bir roman geleneğinin yapı taşları konulmadı denemez. Konuldu, konuluyor da; ama eksik, ama çok. Toplumsal değişime, bilimsel yaklaşımla yazılmış, insani ve toplumu geçmiş ve gelecek boyutlarıyla kavrayıp, toplumsal değişimin yasalarını vurgulaya vurgulaya yansıtan romanların varlığını yadsıyamayız.

Ama eksikliğini, yetersizliğini de yadsıyamayız.

Belki sorun, eksikliğin, yetersizliğin ne olduğunu bilmekte.

Bir kere yazarını bekleyen bir sürü konu var daha. Anlatılmamış, anlatılmakta acemi kalınmış ya da yöntemi yanlış, dünya görüşü sapmalarla dolu romanlar.

Toplumsal yapı değişiyor. Toplumsal yapının her kesimi, her tabakası. Burjuva değişiyor örneğin, burjuvanın beyni, dünya görüşü; çelişkileri, bunalmaları, emekçiye bakışı, yeni boyutlar kazanıyor. Esnaf değişiyor; işçi, köylü yığınları değişiyor. Bilinçlenmelerinde, dünyaya, yaşadıkları topluma bakışlarında, üretim biçiminin ve üretim ilişkilerinin başkalaşmasıyla orantılı değişime açık. Sınıfsal değişim, sınıfsal çıkarlar, sınıfsal davranış ve sınıflar arasındaki değişimlerin özünde zengin gelişmeler söz konusu. Değişimlerin, belirgin, bilimsel nedenleri var. Uzun bir süreç bu; romancının dünyayı bilimsel araçlarla kavramasını, çözümlenmesini gerektiren toplumsal bir süreç. Çelişik ekonomik yapıyla birlik, değişen insanın çelişkilerinin görünümü, romanın içeriğini alabilirdiğine besliyor. Bunun yanı sıra, romancının da, felsefi, toplumbilimsel, ekonomik ve psikolojik bilgilerle, yoğun bir sindirmeyle beslenmesini zorunlu kılan bir süreç bu.

Bütün bu değişimlerin, değişen insanın, başkalaşan toplumun değişkenlerini, özelliklerini yakalayıp, bilimsel sosyalizm süzgecinden geçirebilecek ve buna uyumlu materyalist estetik yapıyla yansıtabilecek romanlara gerektesim gitgide çoğalıyor. Marksist estetiğin ve romanın sorunları burada saklı. Marksist estetiğin teorik temellerinin sistematize edilmesinin ve bunun sanatsal ürünlere indirilmesinin gereği de burada.

YANLIŞ YARGILAR

Bilimsel sosyalizmin sanatsal ilkelerini doğru biçimde sistematize etmenin zorunluluğu kaçınılmaz. Böylesine bir estetik geleneğinin teorik temelle-

rinin saptanmaması ya da yeterince saptanmamış olması, sanatsal planda, özellikle de romana, romana bakış açılarına yansıyan yanlışlar getiriyor. Yanlışların kaynağı, estetik teorik temellerle, sanatsal ürünlerin karşılıklı diyalektik ilişkisiyle belirlenecek olan, bilimsel sosyalizmin ışığındaki marksist estetiğin ilkelerinin yeterince belirginleşmemiş olmasında. Bu yapılmadığı sürece, roman anlayışındaki ikircikler, değer yargıları, bakış açıları, çarşamba pazarına dönüyor.

"Köy romanı öldü mü? Kentleşme süreci, kentsel romanı mı oluşturuyor?"

"Marksist roman, sadece işçi sınıfını anlatmakla mı sınırlıdır?"

"Romanımızın başlıca sorunu, romanımızda psikolojik unsurların yetersizliği, insan boyutlarının kısır verililişidir."

"Romanımızın başlıca sorunu güncel olmasıdır."

"Romanımızın başlıca eksikliği, doğru mistisizminden hâlâ kurtulmamış olmamızdır."

ÖNEMLİ OLAN YAKLAŞIMDIR

Yukarda sözünü ettiğimiz yargıların her birinde belli ölçüler içinde doğruluk payları bulunsun bile, her bir yargıda diyalektik "parça-bütün" ilişkisinin eksikliği, bilimsel sosyalizm ışığındaki estetik temellerin yoksunluğundan gelen, sistematik ve bütünsel olmayan bölük pörçük yargıları çağırıştırıyor bize. Bilimsel sosyalizm ışığındaki marksist estetiğin temellerinin kurulamamış olmasındaki yönetsel dağılıklığı getiriyor.

Örneğin, "Köy romanı ölüyor mu?" şeklindeki soru, diyalektik yaklaşımla yanıtlanmadığı ölçüde, yanlış sunulmuş bir soru niteliği taşır. Bilimsel sosyalizm doğrularını yakalamış köy romancısı, köyün ekonomik ve kültürel yapısındaki değişimin belirlediği insanı, insanları, toplumsal gerçeği işler; bunu da toplumsal yapının bütününden koparmayarak yapar, örneğin köy insanının işçi sınıfıyla olan bağı, ilişkilerini vurgular. Somut bir olguyu, somut bir varlığı yoksamak, onun kültürel ürünlerini, doğru yaklaşımla vurgulandığı halde geriye itmek yanlışlıktır. Yanlışlık ve doğruluk bu açıdan, yöntemde, dünya görüşlerinde, bakış açılarında aranmalıdır.

"Marksist roman, sadece işçi sınıfını anlatmakla mı sınırlıdır?" Bu sorunun da, yöntemi, yaklaşımı yanlış alındığı ölçüde, yanlışlıklar içerir. Hep biliriz, burjuva kökenli bir yazar, pekala burjuvayı yazabilir; onun toplumsal yapı içindeki çelişkilerini getirebilir; onun üretim ilişkileri içindeki yerini, çelişkilerini, işçi sınıfıyla olanbağını iyi çözümler, somut çözümlenmesiyle yansıtır. Aynı durum, işçi sınıfı ya da diğer sınıflar için de sözkonusu olur. Sosyalist olmayan bir yazarın, gerçekçi olabildiği ölçüde marksist sanata yararlı olabileceği açıktır.

"Romanımızın başlıca sorunu, güncel olmasıdır?" şeklindeki sorunun ortaya konuluşunda da belirgin yanlışlıklar var. Bir kere, güncelden anladığımız somut gerçeği yazmak, somut gerçeği yaşayarak yazmak. Romancını yavaşatan, ürününe damgasını vuran bu, gerçekte. Romancının, yaşamının çözümünü çok yakından duyması, kendisini masabaşının ötesinde, yaşamının göbeğinde gerçekleştirmesi. Kuşkusuz, roman yazımında aksiyomdur bu. Oysa diyalektik yasalardan habersiz; toplum kesimini, insan olgusunun psikolojik, tarihsel ve toplumsal dokusunu, toplumsal yapıdaki değişimlerle birlikte yakalayamayan, onun geriye ve ileriye dönük boyutlarını gözden kaçırıp, aşırı bir soyutlama döngüsü içine giren romancının ürünü, salt estetik formların yargılarıyla değil, doğru yanlış yargılarıyla da sınırlıdır. Marksist estetik, bir bütündür çünkü; estetik formlarla marksist toplumsal doğrular birbirlerinden ayrılmaz unsurlardır. Öz ve biçim bütünlüğü ilkesinin başka açıdan görünümüdür bu.

Günümüzdeki toplumsal gerçekçilik, toplumcu gerçekçilik ayrımı da, diyalektik ilişki örgüsü içinde alınmadığı ölçüde, tadsız, sonuçsuz bir tartışma niteliğine döner. Giderek, eleştirel ve toplumcu gerçekçilik arasındaki bağ görmezlikten gelmek, önemli bir yönetsel yanlışlığı içerir.

Öyleyse sorun, toplumsal gelişimle at başı yürüyen roman geleneğine teorik bir temel hazırlamak, bu temelle, roman ürünlerinin diyalektikliğini, toplumsal süreç içinde pratikleştirip yaşamaya çıkararak, gelecekteki romanın temel taşlarını yapılandırmak olmalı.

SBKP 25. KONGRESİ

VE SANAT

Yoldaşlar, herkes 24. Kongre'nin sanat ve edebiyat sorunlarına özel önem verdiğini hatırlayacaktır. 24. Kongre, bütün canlı ve yetenekli yapıtları överken bazı yazarları ve sanatçıları yaratıcı olmayan yönlerine iten aşırı örneklerle dikkati çekti.

Bugün, 24. Kongre'nin sanat ve edebiyat sorunlarına yaklaşımının tümüyle haklı olduğunu söyleyebiliriz. İki kongre arasında geçen sürenin niteliği, bütün Parti'nin ve bütün halkın çabası olan komünist toplumun kuruluşuna elle tutulur katkılarda bulunan yaratıcı aydınların faaliyetlerinin daha da canlanması oldu.

Bu olumlu ve canlandırıcı süreç, geçen yıllarda ülkemizde yaratılan yeni, sosyalist gerçekçi yapıtlarda doğal olarak yansdı. Bu yapıtlar, Sovyet kadın ve erkeklerinin öz geçmişinin ayrılmaz bir parçası olan ve ülkemize can veren temel ve öz fikirlere daha sık, ve daha da önemlisi, daha anlamlı olarak cevap veriyorlar.

Bir zamanlar kuru olarak "üretim konusu" denilen konuyu ele alalım. Bugün bu konu gerçekten estetik bir biçim aldı. Romanlardaki ve tiyatro sahnesindeki kahramanlarla birlikte bizim de kalbimiz çelik işçilerinin veya dokuma fabrikası yöneticisinin, mühendisin veya Parti militanının başarsız için çarpıyor. O kadar ki, bir yapı işçileri grubuna ikramiye verilmesi gibi özel bir olay, geniş toplumsal anlamı olan bir olay gibi ateşli tartışmalara konu oluyor.

Büyük Yurtsever Savaşı'nda Sovyet halkının kahramanlığı, son zamanlarda gerçekçi ve etkileyici sanat eserlerinin önemli bir konusu oldu. Savaşta sağ kalanlar, savaşın alevleri vekarların acı soğuğu içinde cephe yollarından tekrar geçerken romanların, öykülerin, film-

lerin ve oyunların kahramanlarıyla beraber olmanın heyecanını yaşıyorlar ve savaşta ölen veya yaşamakta olan silah arkadaşlarının gösterdikleri kahramanlıklar karşısında saygıyla boyunlarını eğiyorlar. Sanatın mucizevi etkisiyle genç kuşaklar, ülkelerinin özgürlük savaşında bir şafak vakti ölerken ölümsüzlüğe kavuşan gencecik kızların ve babalarının kahramanlıklarında kendilerini görüyorlar. İşte bu gerçek sanattır, geçmişini yeniden yaratır ve Sovyet yurttaşının gelişmesine katkıda bulunur.

Sanat ve edebiyatımızın çaba gösterdiği bir başka konu da belirtilmeğe değer. Bu, ahlak ve doğru bir ahlak sistemi arama konusudur. Bu konuda bazı başarısızlıklar olmakla birlikte başarılar daha büyük oldu. Yazarlarımızın ve sanatçılarımızın her zaman sağlam ve doğru komünist ahlak ilkelerimiz çizgisinde, ilkelerin sağlamlığı, dürüstlük, derin duygululuk gibi en iyi insan niteliklerini ortaya çıkarma çabaları övgüye

değer.

Önemli ve onurlu bir konu olan halkların barış ve özgürlük mücadelesi ve bu mücadelede emekçi halkın dayanışması da sanatçılarımızın, yazarlarımızın ve ozanlarımızın bir başka ilham kaynağı oldu.

Sanatla uğraşan aydınlar kendilerinin ve başkalarının yapıtlarına karşı daha titiz oldular. Değil ideolojik yanlışlar, sıkıcı ve sıradan öyküler ve oyunlar bile yazarlarımızın kişiliklerine bakılmadan gerektiği gibi değerlendirildiler. Burada asıl övgüye layık olan yazarlar ve sanatçıları birliktir ve onların Parti örgütleridir.

Fabrikalara, kollektif çiftliklere, Baykal - Amur Demiryolu ve Kama Motor Fabrikası gibi yapım çalışmalarına estetik yardım götüren ve tiyatrolarımızın, sanat ve edebiyat dergilerimizin başını çektiği hareket tümüyle onaylanmalıdır. Deney sahibi ustalar tarafından yönetilen amatör sanat grupları, edebi-

yat dernekleri ve halk tiyatroları, bir taraftan sanatı canlı bir hayat bilgisiyle zenginleştirirken diğer taraftan da milyonlarca emekçi halkı kültür değerleriyle birbirlerine daha sıkı bağlıyor.

Sanat ve edebiyatı Parti yaklaşımı; anlayışı, sanatla uğraşan aydınlarla saygı ve yaratıcı arayışlarında yardımcı ve ilkel olmayı içerir. Eskiden olduğu gibi şimdi de bir sanat eserinin toplumsal önemini değerlendirirken kullanılan esas kıstas, eserin ideolojik niteliğidir. Bu ideolojik faaliyet alanında önemli işler başarmakta olan Merkez Komitesi ve diğer Parti organlarının takındığı Leninist tavır işte budur. Estetik yaratıcılık, biçim farklılığı ve stilin kişiselliği konularında bir görevli basitleştirilmiş bir yaklaşım kullanır veya keyfi hareket ederse Parti bu durumu gözmezlikten gelmez ve yapılan yanlışın düzeltilmesine çalışır.

Sovyet yazarlarına, sanatçılara, bes tecilerine, sahne, perde ve televizyon emekçilerine, yetenekleri ve profesyonel becerileriyle halka ve komünizm davasına hizmet eden herkese derin şükran duyarız. Genç bir yaratıcı aydınlar kuşağının daha büyük bir güvenle hayata atıldığını görmekten mutluyuz. Gerçek yetenek az bulunur. Yetenekli sanat ve edebiyat eserleri ulusal mirasımızın bir parçasıdır. İyi yazılmış bir cümle, renklerin oynaşmasının, taşın dile gelmesinin ve seslerin armonisinin çağdaşlarımıza ilham verdiğini, bizden sonra geleceklere ise, yapmak istedikleri ve yapabildikleri ile çağımız kuşağının kalplerinde ve ruhlarında jz bırakan anıları götürdüğünü biliyoruz.

Öyleyse, Parti üyesi olsun veya olmasınlar, kültür işçilerimizden dileyelim ki tarihimize, zamanımıza ve geleceğe, Partimize ve halkımıza, büyük yurdu-muza layık yeni yapıtlar üretsinler.

DEVRİMCİ SANAT VE KÜLTÜR KAVGASINDA MİLİTAN

Toplumcu şiirimizin bir ana kaynağı: A. KADİR
A. KADİR'le bir konuşma-şiiirinden seçmeler
N. HİKMET: Revizyonizm ve sekterlik üzerine
D.B.SANDALCI: Bir romana şematik yaklaşım.
A. BEHRAMOĞLU: Murat Belge'nin bir yazısı üzerine.
G. GÜRELİ: Bir öyküsüyle Bekir Yıldız
M. ERGÜN: Kemal Özer'in şiirinin yeni dönemi

F. H. DAĞLARCA / Ö. F. TOPRAK / E.ALOVA

Yazışma ve havale adresi: P.K. 893 / SİRKEÇİ
Aboneli: Yıllık 100 TL / I. Cilt 75 - II Cilt 65 TL.

DEYİŞLER

I
itler mitler yürüdü
martın onikisinde
keller saçın sürüdü
martın onikisinde
eşekler attan indi
martın onikisinde
itler eşeğe bindi
martın onikisinde

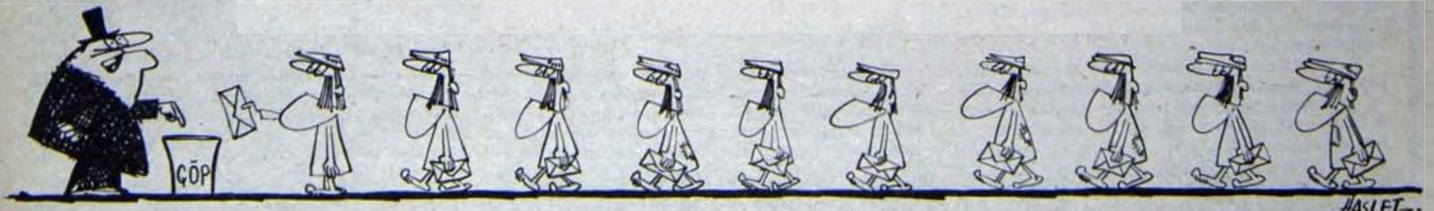
II
dal ağacı ayaz vursa
ateş yaksa
işne balta
devrilir
derinse kök
yeni baştan
ışkın sürer
bin tez canla
dirilir

kara bulut
gelir geçer
doğar güneş
zor zincir de
kırılır

"böyle gelmiş
böyle gitmez"
devran döner
bir bir hesap
sorulur

tan açarır
kauga yeter
zulüm biter
sosyalizm
kurulur

AHMET AKSOY

GEÇTİĞİMİZ HAFTA İÇİNDE
ULUSLARARASI KADINLAR GÜNÜ
BUTUN DÜNYADA KUTLANDI.
YURUYUŞ, BU GÜN DOLAYISIYLA
TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ GENEL BAŞKANI
BEHİCE BORAN'A BAZI SORULAR YÖNELTİ.
SORULAR VE BORAN'IN YANITLARI ŞÖYLE:

KADINLAR GÜNÜ ÜZERİNE

- 1) Bir "dünya kadınlar günü"nü kutlanmasını nasıl karşılıyorsunuz?
- 2) Kadının günümüzdeki toplumsal durumunu değerlendirir misiniz?
- 3) Dünyadaki ve Türkiye'deki kadın hareketinin bugünkü durumunu nasıl buluyorsunuz?
- 4) Türkiye'de kadın haklarının gerçekleşme durumu nedir?
- 5) Kadınların sosyalist toplumlardaki durumu hakkındaki görüşleriniz nedir?

Sorduğunuz sorular birbirine bağlı olduğundan topluca cevaplamayı uygun buluyorum:

"Dünya Kadınlar Günü"nü kutlanması, sınıflı toplumlarda kadının erkeğe kıyasla daha aşağı olan statüsüne, kadının ekonomik ve sosyal yaşamdaki eşitsiz durumuna, çalışan kadınların karşılaştıkları sorunlara ve bu durumun çözülmesi, sorunların çözülmesi gereğine dikkat çekmesi bakımından bir anlam taşır. Yoksa bir günün veya belli bir yılın kadınlar günü veya yılı olarak saptanması kadın sorununu çözecek değildir elbet. Sorun, kadınların ayrı bir cins, bir nüfus kesimi olarak kendi aralarında dayanışmasıyla da çözülemez. Kadının toplumsal statüsü, hak ve özgürlükleri sorunu, toplumsal yapıya bağlı ve bu yapının değişmesiyle, genel olarak sömürü düzeninin kalkmasıyla çözüme kavuşturulabilecek bir sorundur.

Bununla beraber, kadının genel sınıfsal konumundan doğan sorunlar yanında bir de kadın olmasına özgü sorunları bulunduğundan, toplumun diğer nüfus kesimlerinin, topluluklarının kendi özel sorunları ve çıkarları için örgütlenmesine paralel olarak kendi aralarında örgütlenmeleri ve toplumsal mücadeleye girişmeleri doğaldır, gereklidir. Sorun, temelinde toplumsal yapının değişmesi sorundur diye, kadın sorunu üzerinde ayrıca durmaya ve kadınların kendi aralarında örgütlenip mücadeleye girişmelerine gerek yoktur gibi bir görüş yanlıştır. Ne var ki, kadın kitlesi içinde eşitlerden olan bir kitle değildir. Sınıfsal ayrımlar bu kitleyi de ayırır. Kadın hakları için mücadeleyi asıl, işçi emekçi sınıflardan kadınlar, özellikle çalışma hayatında yer alanlar, doğru çizgide, işçi ve emekçi sınıfların demokrasi ve sosyalizm mücadelesiyle uyumlaştırıp bütünleştirerek yürütebilirler. Kadın hareketi böyle yürütülürse ancak olumlu ve verimli sonuçlar elde etmeye doğru ilerler.

KADININ TOPLUMSAL STATÜSÜ SÖMÜRÜ DÜZENİNİN SONUCUDUR.

Kadının toplumsal statüsü, hak ve özgürlükleri sorunu, kadının kadın olmasının, cinsler arasındaki biyolojik ayrımların zorunlu, doğal sonucu değildir. Sömürü düzeninin, sosyal sınıf ayrımlarının var olmadığı ilkel toplumlarda kadın bugün olduğundan çok daha özgür ve eşit durumdaydı. Hatta anaerikl toplumlarda üstün statüsü vardı.

Üretim araçlarında özel mülkiyetin oluşmasıyla belirlenen işbölümü sisteminde kadın bu mülkiyetten ve onun sağladığı üretimi yönetme, kontrol etme ve hasilanın kullanımını belirleme işlevlerine sahip olmaktan yoksun kaldı. Ya evin dört duvarı içinde mahsur bırakılıp ev işlerini yüklenmekle yetindirildi, kamu yaşamına katılmaktan ve kamusal haklara sahip

olmaktan uzak tutuldu; ya da, üretime katıldığı halde - özellikle tarımda - üretim araçlarına sahip, aile işletmesinin "patronu" erkeğin "işçisi" durumuna sokuldu.

Üretimde, işbölümü sisteminde kadınlar aleyhine oluşan bu durum sosyal değerler düzeyine de yansıyor, kadın erkekten daha yetenezsiz, beceriksiz ve güçsüz sayıldı; erkeğe "itaat etmek" baş görevi yapıldı. Daha geniş toplumsal yaşama katılma ve katkıda bulunma, hele politik alanda faaliyet gösterme olanakları kadınlardan esirgendi.

Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte kadın üretimde ve hizmetler kesiminde çalışmaya başlayınca da erkek çalışanların sahip oldukları hak ve çıkarları elde edemedi. Kadını daha "aşağı" gören sosyal değerler, çalışma hayatında da etkisini göstererek patrona kadın işçiyi erkek işçiden daha fazla sömürebilmek olanakını verdi. Daha yüksek statüdeki mesleki alanlarda çalışan kadınlar dahi maaş, kariyer yapma ve mesleklerinde ilerleme açısından eşitsiz, zorlu durumlarla karşılaştılar. Çalışan kadın ikili bir yük altına girdi; hem üretimde veya mesleki hizmetlerde eşitsiz şartlar altında çalışma, hem de ev işlerini yapma ve çocuk yetiştirme durumunda kaldılar. Aile ilişkileri içinde kadının erkeğe bağımlılığı, eşitsiz durumu sürdü gitti. Kadının çalışması, para kazanması aile içi ilişkilerde köklü bir değişiklik yapmadı.

Kısaca çizdiğimiz bu tablo kapitalist toplumlarda kadınların sorunlarının ve isteklerinin neler olabileceğini ve olduğunu da açıklıyor. Eşit işe eşit ücret veya maaş; işte, meslekte ilerleme olanaklarında eşitlik, ev ve çalışma yaşamı dışında kamusal faaliyetlere, politikaya katılma haklarına sahip olma, ev yaşamında da işleri erkekle paylaşma ve erkekle hak eşitliğine sahip olup ona bağımlılıktan kurtulma gibi.

FEMİNİST HAREKETE KARŞI İLERİCİ KADIN HAREKETİ

İleri kapitalist ülkelerde kadın hareketi (feminist hareket) daha ziyade küçük ve orta burjuva kadınlar arasında gelişti. Seçimlerde oy hakkı elde etmek için uzun mücadeleler verildi. Bugün de söz konusu toplumlarda feminist hareket aynı tabakalarda yaygındır. Bu hareket ekonomik ve sosyal alanda somut hak taleplerini az çok ikinci plana itip, kadını daha "aşağı", öncelikle bir seks objesi gibi gören sosyal değerlere yönelmiştir. Hem seks alanında erkeklerle eşit özgürlüğe sahip olmayı istemekte, hem de kadının bir insan olarak değil, bir seks objesi olarak görülüp muamele edilmesine karşı çıkmaktadır. Ev işlerini ve çocuk yetiştirme inhisar eden bir yaşam tarzının günün kadını tatmin etmediğini, kişiliğinin gereksinimlerine cevap vermediğini, onu ruhsal bunalımlara ittiğini vurgulamaktadır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde bu burjuva feminist hareketin dışında, işçi, kol ve kafa emekçisi kadınları kapsayan, politik bilinç düzeyine ulaşmış, işçi sınıfının politik hareketiyle paralel ve uyumlu çizgide hareket eden, ilerici, demokratik, sosyalist kadın örgütleri ve hareketi vardır. Ve, gerek kendi ülkelerinin kamuoyları, gerek dünya kamuoyu üzerinde etkilidir.

TÜRKİYE'DE KADIN HAREKETİNİN DURUMU

Türkiye'de ne güçlü bir burjuva feminist hareketi, ne de onun dışında işçi emekçi kadın kitlesini kapsayan güçlü ilerici, sosyalist kadın hareketi vardır. Mevcut örgütler dar kapsamlı, genellikle biçimsel örgütlenmelerdir. Az bir istisna ile, genel olarak, Cumhuriyet devrinde kadınlara tanınan hakları övüp şükran belirtmekle, yılın anasını seçmek, bayramlarda

çok az sayıda yoksul çocuklara giyim eşyası dağıtmak gibi yüzeysel "faaliyetler"le yetinmektedirler. Ancak son zamanlarda kadın sorununu daha geniş açıdan, sosyalist ve politik açıdan ele alıp yorumlayan ve bu anlayış içinde çalışmaya yönelen girişimler de var. Son yıllarda kadınlar arasında; özellikle halk kitlesinin kadınlar kesiminde artan bir politikleşme görülmektedir. 1973 ve 75 seçim dönemlerinde bu açıkça belirmiştir. Ayrıca kadınlar direnişlerde, grevlerde, yürüyüşlerde yer almakta, aktif rol oynamaktadırlar.

KADINLARA TANINAN HAKLAR YASALARDA KALMIŞTIR.

Türkiye'de kadınlara tanınan siyasal ve sosyal haklar yasalarda yer aldı. Ama bu hakların tüm kapsamıyla yaşama geçtiği, gerçekleştiği söylenemez. Bu haklardan daha ziyade kentlerin küçük burjuva ve burjuva kadınları yararlandı, bu da çok geniş ölçüde değil. Kırsal bölgelerde ise, köylü kadının durumu, yukarıda açıkladığım genel duruma uygun. Kadın herşeyden önce emekçidir. Oğlanlar küçük yaşta, kimi zaman kendilerinden epeyce büyük yaşlarda kızlarla, ek emekgücü elde etmek amacıyla evlendirilirler. Erkeğin emirlerine hatta kaptırlarına, hepten bağımlı, kolayca horlanan, hatta dövülen emekçilerdir. Bu ters şartlara rağmen, yine de köylü kadınlar arasında, belki de üretime fiilen katılmayan verdiği güç ve kendine güvenle, kişiliğini çevresine kabul ettiren, sözünü geçiren, genel saygınlık kazanmış kadın tipleri görülür.

Kentlerde de aile içi ilişkilerde, kadın-erkek ilişkilerinde eski düzen az bir değişimle sürmektedir. Bu konuda yasalar - medeni kanun da - eşit hak sağlamaktan uzaktır. Kadının çalışabilmek için kocasından izin alması şartı buna bir örnek. Ev işlerini ve çocuk bakımını paylaşmak erkeklik onuruna aykırı sayıldığından; kreş, yuva gibi kolaylıklar çok yetersiz ve pahalı olduğundan; ev yaşamı ile çalışma yaşamının ikili yükü çalışan kadınlar üzerinde Türkiye'de çok daha ağır basmaktadır.

KADIN SORUNU SOSYALİST TOPLUMLARDA ÇÖZÜLMÜŞTÜR

Sosyalist toplumlarda kadın sorunu esas itibarı ile çözüme kavuşturulmuştur, çünkü kadın sorunu yukarıdan beri açıklamaya çalıştığım üzere, toplum sistemi, sınıfsal yapı sorununa ilişkindir. Ama sosyalizmin kuruluşuna geçmekle tüm sorunlar ve bu arada kadın sorunu hemen ve otomatik olarak bütün boyutlarıyla çözüme ulaşmıştır. Eski düzenin sosyal değerleri, aile ilişkileri düzeni bir zaman daha yaşıyor ve etkisini sürdürüyor. Daha genel ve soyut düzeyde söylemek gerekirse, alt yapının değişmesiyle üst yapı da hemen ona uyumlu biçimde değişiyor. Arada bir zaman arası kalıyor. Kadın ve erkek; ana, baba ve çocuk ilişkilerini düzenleyen kuralları ve değerleri, pratikte, günlük yaşamda, henüz tam sosyalistleşmiş değil sanıyorum, özellikle kapitalizm öncesi geri bir toplumsal aşamadan sosyalizme geçmiş toplumlarda. Ama temel toplumsal sistem bir kez değiştiikten, sömürü-düzeni ortadan kalktıktan sonra, toplum yapısının bütün kesimlerinin, bütün kurumlarının tam sosyalistleşmesi bir süreç içinde gerçekleşecektir. Sosyalist sistemin kökleşmesi ve gelişmesiyle birlikte insanların sosyalist kişiliği de gelişip güçlenecektir. Böylece kadın hakları ve özgürlüğü sorunu bütün boyutlarıyla tam bir çözüme kavuşacaktır.